

ELÄINTEN KÄYTTÄYTYMINEN JA ETOLOGIA

HANNU T. KORHONEN

Luonnonvarakeskus (LUKE)

Tarhaajamestarikurssi 18.-19.8.2015, Kannus, KPEDU

ETOLOGIA

- ETOLOGIA ON ELÄINTEN KÄYTTÄYTYMISTÄ TUTKIVA BIOLOGIAN OSA**
- LAAJEMMASSA MIELESSÄ KÄSITE PITÄÄ SISÄLLÄÄN MYÖS HYVINVOINNIN**

ETOLOGIAN AVAINKYSYMYKSET: MITEN JA MIKSI?

- *”MITEN” KYSYMYKS PYRKII KUVAAMAAN MITEN ELÄIN KÄYTTÄYTYY*
- *”MIKSI” KYSYMYSTÄ TARVITAAN, KUN POHDITAAN, MISSÄ TILANTEISSA JA MITÄ MOTORISIA OHJELMIA (KÄYTTÄYTYMISMALLEJA) ELÄIN TOTEUTTAA*
- *HYVINVOINNIN KANNALTA OLEELLINEN KYSYMYKS: “KUINKA KÄYTTÄYTYMINEN VAIKUTTAA HYVINVOINTIIN ?”*

“BIOLOGINEN TIETEENHAARA, JOKA TUTKII ELÄINTEN KÄYTTÄYTYMISTÄ, ERITYISESTI SEN YMPÄRISTÖÖN SOPEUTTAVAA LUONNETTA JA EVOLUUTIOTA” (BIOLOGIAN SANAKIRJA 1993)

-ETOLOGIA-SANAN KÄYTTÖ (ETHOS=TAPA, ETIKETTI)

----1800-LUVUN PUOLIVÄLISTÄ LÄHTIEN LAAJASSA MIELESSÄ: EKOLOGIA JA ELÄINTEN YLEINEN BIOLOGIA

---1950-LUVULTA LÄHTIEN SUPPEAMMASSA MERKITYKSESSÄ (N. TINBERGEN)

---ELÄINPSYKOLOGIA (TIERPSYCHOLOGIE)=ETOLOGIA (ENNEN), NYKYÄÄN SUPPEAMPI MERKITYS (ESIM. “KOIRAPSYKOLOGIT”)

“THE STUDY OF PROXIMATE MECHANISMS AND
ADAPTATIVE VALUE OF ANIMAL BEHAVIOUR”

(JOHN ALCOCK 1989)

ETHOLOGY

-STUDY OF BIOLOGY OF BEHAVIOUR

APPLIED ETHOLOGY

-THE APPLICATION OF ANIMAL BEHAVIOUR
INFORMATION TO IMPROVING ANIMAL
WELFARE (ETHICS)

ETHOLOGY=THE OBSERVATION AND DETAILED DESCRIPTION OF BEHAVIOUR IN ORDER TO FIND OUT ABOUT HOW BIOLOGICAL MECHANISMS FUNCTION

(FRASER & BROOM, 1997)

ETHOLOGY=THE STUDY OF ANIMAL BEHAVIOUR THAT EMPHASIZES THE OBSERVATION OF ANIMALS IN A NATURAL OR SEMINATURAL SETTING

HISTORICALLY, ETHOLOGY HAS RELIED HEAVILY ON THE THEORY THAT CERTAIN BEHAVIOUR FEATURES HAVE A LARGE GENETIC COMPONENT

(FRAZER, 1985)

NEUROETHOLOGY=THE NEUROPHYSIOLOGY OF BEHAVIOUR

ETHO-ANOMALY=AN ITEM OF ANOMALOUS BEHAVIOUR

ANOMALOUS BEHAVIOUR=BEHAVIOUR WHICH IS SOMEWHAT ABNORMAL, PARTICULARLY IN RESPECT OF DEVIATIONS FROM THE NORMAL PATTERN OR FREQUENCY

ETHOPATHY= AN “ETHO-ANOMALOUS” CONDITION

ETHOLOGICAL HOMEOSTASIS=MAINTENANCE BY PHYSIOLOGICAL STABILITY THROUGH BEHAVIOUR

ETHOGRAM=A DETAILED DESCRIPTION OF THE BEHAVIOURAL FEATURES OF A PARTICULAR SPECIES

SOCIOGRAM=A DETAILED CATALOQUE OF ALL THE PATTERNS OF SOCIAL SOCIAL BEHAVIOUR OF A SPECIES

ETHOS

-GREEK WORD FOR CUSTOM OR HABIT, THE CHARACTERISTIC CONDUCT OF AN INDIVIDUAL HUMAN LIFE

-THE GREEKS HELD THAT ALL BEHAVIOURS - FOR GOOD OR EVIL - ARISES FROM THE ETHOS OF AN INDIVIDUAL

-BEGINNING WITH ARISTOTLE, ETHICS IS THE STUDY OF HUMAN CONDUCT

(F.E. PETERS. 1967. Greek philosophical terms: a historical lexicon.NYU)

HISTORY OF THE TERM: ETHOLOGY

-IN 17TH CENTURY, AN ACTOR OR MIMIC WHO PORTRAYED A PERSON'S CHARACTER WAS AN ETHOLOGIST

-IN 1859 FRENCH FIRST USED THE TERM ETHOLOGY RELATIVE TO THE STUDY OF AN ANIMAL BEHAVIOUR IN THE NATURAL HABITAT

-19TH CENTURY, JOHN STUART MILLS USED TERM ETHOLOGY IN REFERENCE TO THE “SCIENCE OF BUILDING CHARACTER”

-MODERN USE OF TERM ETHOLOGY TRACES TO WORKERS IN AUSTRIA, GERMANY AND HOLLAND

-TERM FIRST DELIBERATELY USED BY OSCAR HEINROTH IN A MAJOR PAPER (1911)

-IN 1940'S CAME TO DISTINGUISH STUDY OF BEHAVIOUR IN NATURE FROM THE LAB EXPERIMENTS OF BEHAVIORISTS

KÄYTTÄYTYMINEN VS TULKINTA

-KÄYTTÄYTYMINEN ON HERKKÄ MUTTA

SAMALLA MONIMUOTOINEN OSOITIN SIITÄ,

MITEN ELÄIN KOKEE OLONSA JA YMPÄRISTÖNSÄ

-ONGELMANA ON KUITENKIN SANOMAN OIKEA

TULKINTA

TULOS JA SEN TULKINTA

-MITEN TULKITAAN TULOS, JOS VAIN OSA
ELÄIMISTÄ HYVÄKSYY PARANNUKSEN?

ESIM. ONKO HYLLY TARPEELLINEN NIILLEKIN
KETUILLE, JOTKA EIVÄT HYLLYJÄ KOSKAAN KÄYTÄ?

-ERI TUTKIJAT SAAVAT SAMOILLA TESTEILLÄ ERI
TULOKSIA. KENEN TULOS ON OIKEA?

-ERI INDIKAATTORIT ANTAVAT RISTIRITAISIA TULOKSIA

YKSILÖLLISET EROT

-MIKÄ ON LABORATORIOROTAN LIIKUNNAN
TARVE, KUN LAISKIN JUOKSEE 3.3 KM/VIKKO
JA AHKERIN 76.6 KM/VIKKO?

-ENTÄ FRETIN, KUN ASTEIKKO ON 38-1076 MIN/VRK?

KYSYTÄÄN KETULTA?

-SE ON AINOA LUOTETTAVA TAPA SAADA SELVILLE, VIIHTYKÖ KETTU HÄKISSÄ

-ON KYSYMYKSIÄ, JOIHIN KETULTA SAA HELPOSTI VASTAUKSEN: SE ILMOITTAO PERUSTARPEENSA TULLEEN TYYDYTETYSKI PYSYMÄLLÄ HENGISSÄ JA TERVEENÄ SEKÄ KASVAMALLA JA LISÄÄNTYMÄLLÄ NORMAALISTI

-SITTEN ON VAIKEAMPIA KYSYMYKSIÄ, SELLAISIA KUTEN: STRESSAAKO? PELOTTAAKO? ONKO YMPÄRISTÖ VIIHTYISÄ? PYSTYTKÖ KÄYTTÄYTYMÄÄN LUONNOLLISESTI VAI TURVAUDUTKO SIIJAISTOIMINTOIHIN?

ELÄIMIÄ TARKKAILTAESSA ON EROTETTAVA KAKSI SEIKKAA:

1) MITÄ ELÄIN TEKEE

2) MITÄ SE PYSTYY TEKEMÄÄN

**”KUKIN ELÄINLAJI VOI KÄYTTÄYTYÄ JA
MYÖS OPPIA UUSIA KÄYTTÄYTYMISMALLEJA
VAIN HALLITSEMIENSA MOTORISTEN OHJELMIEN
PUITTEISSA”**

ETOLOGIAN AVAINKYSYMYKSET: MITEN JA MIKSI?

1) MITEN –KYSYMYKS PYRKII KUVAAMAAN, MITEN ELÄIN KÄYTTÄYTYY

-MOTORINEN OHJELMA (VAKIOLIIKEKAAVA)

----MOTORISET OHJELMAT OVAT ELÄINTEN KÄYTTÄYTYMISEN RAKENNUSPALIKOITA

--- KISSA VS KOIRA: OVEN AVAAMINEN

2) MIKSI –KYSYMYSTÄ TARVITAAN, KUN POHDITAAN, MISSÄ TILANTEISSA JA MITÄ MOTORISIA OHJELMIA ELÄIN TOTEUTTAA

---LABORATORIROTTA VS VILLIROTTA: LAATIKOSTA POIS

-LABORATORIOROTAN ÄRSYTYSKYNNYS MUUTTUNUT ELI
HYPPÄÄMISEN MOTORINEN OHJELMA JÄÄNYT

IKÄÄN KUIN TAKA-ALALLE

-VRT. SIAN JA LUONNONVARAISEN SIAN PESÄNRAKENNUS

LUONTAISET KÄYTTÄYTYMISTARPEET

- KAIKKI ELÄIMET PYRKIVÄT KÄYTTÄYTYMÄÄN TIETYLLÄ, JUURI NIILLE LUONTAISELLA JA LAJIN-OMAISELLA TAVALLA
- MIKÄLI YMPÄRISTÖ ESTÄÄ LUONTAISEN KÄYTTÄYTYMISEN, ELÄIN JOUTUU SOPEUTUMAAN
- SOPEUTUMINEN VOI ÄÄRITAPAUKSISSA AIHEUTTAA SUURIAKIN KÄYTTÄYTYMISHÄIRIÖITÄ TAI SE VOI ILMETÄ ALENTUNEENA TUOTANTONA TAI TURHAUTUMISENA
- ESIMERKKEJÄ LUONTAISESTA KÄYTTÄYTYMISESTÄ:
  - LEIKKIMINEN, LIIKUNTA JA LEPO
  - SOSIAALINEN KÄYTTÄYTYMINEN
  - LISÄÄNTYMINEN
  - SYÖMISKÄYTTÄYTYMINEN

Lähestymistapoja eläinten käyttäytymiseen

(Niko Tinbergenin neljä kysymystä)

Käyttäytymisen välittömät syyt

- 1) Kuinka toimii? Sisäiset/ulkoiset syyt?
  - mikä stimulus saa aikaan käyttäytymisen?
  - mitkä neurobiologiset, fysiologiset, psykologiset mekanismit säätelevät?
  - ärsykkeiden havaitseminen, hermoston toiminta, hormonien vaikutus, lihasten toiminta

- 2) Kuinka kehittyi yksilöllä yksilönkehityksen aikana?
  - geenien ja ympäristön vaikutukset yksilönkehityksen aikana

Käyttäytymisen perimmäiset syyt

3) Kuinka kehittyi evoluution myötä?

4) Mikä on kunkin käyttäytymismuodon merkitys?

- käyttäytymisen alkuperä ja muuttuminen ajan mukana
- hyöty lisääntymiselle
- esim. pelkoreaktiot - vaikutus elossapysymiseen

TINBERGEN'S (1963) QUESTIONS

PROXIMATE QUESTIONS (HOW?)

-DEVELOPMENT OF BEHAVIOUR

-CAUSES OF BEHAVIOUR

ULTIMATE QUESTIONS (WHY?)

-FUNCTION OF BEHAVIOUR

-EVOLUTION OF BEHAVIOUR

KÄYTTÄYTYMINEN VS AVAINÄRSYKE

1) AINA TARVITAAN ULKOINEN ÄRSYKE

-PAKO, TAPPELU, (SUKUPUOLINEN KÄYTTÄYTYMINEN)

-KÄYTTÄYTYMISEN PUUTE EI AIHEUTA HYVINVOINTI-
ONGEMIA

2) TARVE SYNTYY SISÄLLÄ

-NÄLKÄ, JANO, KYLMYYS (SUKUPUOLINEN
KÄYTTÄYTYMINEN)

-KÄYTTÄYTYMISEN PUUTE AIHEUTTAA AINA HYVIN-
VOINTIONGELMIA

3) KÄYTTÄYTYMINEN ON YLEISEMPÄÄ ULKOISEN

ÄRSYKKEEN STIMULOIMANA MUTTA VOI TAPAHTUA

ILMAN SITÄKIN=TYHJIÖTOIMINTO (VACUUM BEHAVIOUR)

-PESÄNRAKENTAMINEN OLEMATTOMISTA AINEKSISTA,
TYHJÄ IMEMINEN, KISSANPENNUN LEIKKI LANKAKERÄLLÄ,
IHMISVAUVOILLA HUVITUTTI

ADAPTIIVINEN KÄYTTÄYTYMINEN

- KÄYTTÄYTYMISEN ON OLTAVA ADAPTIIVISTA ELI SEN ON SOPEUDUTTAVA SIIHEN YMPÄRISTÖÖN, JOSSA ELÄIN ELÄÄ
- JOS SE SELLAISENAAN EI SOVELLU (VAISTOTOIMINTA), SEN ON PYSTYTTÄVÄ MUUTTUMAAN
- VASTAAVASTI: JOS YMPÄRISTÖN OMINAISUUDET YLITTÄVÄT PERITYN OPPIMISEN MUUNTAUTUMISKYVYN RAJAT, PARHAINKAAN KÄYTTÄYTYMISEN MONIMUOTOISUUS EI RIITÄ

-ON TARKKAAN PIDETTÄVÄ MIELESSÄ, ETTÄ
ADAPTIIVISUUS ON SUHTEELLISTA: ADAPTIIVINEN
SUHTEESSA VAIHTOEHTOIHIN

-ADAPTIIVINEN EI MYÖSKÄÄN TARKOITA: PARAS
MAHDOLLINEN

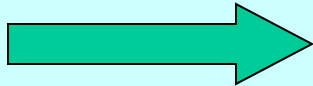
-PIKEMMINKIN ADAPTIIVINEN ON RATKAISU, JOKA
ON RIITTÄVÄN HYVÄ TAI JOPA RATKAISU, JOKA ON
VÄHITEN HUONO

-TIETTY ETOGRAMMI EI SIIS VÄLTTÄMÄTTÄ OLE
ADAPTIIVINEN JA ADAPTIIVINENKIN ETOGRAMMI
VOI OLLA VAIN VÄHITEN HUONO

-JOSKUS YKSILÖN KANNALTA ADAPTIIVISIN STRATEGIA
ON PINNATA

---VRT. ESIM. NAURULOKKIYHTEISKUNTA VS MUNAROSVO

1) JOKAISILLA KÄYTTÄYTYMISELLÄ ON SEKÄ KUS-
TANNUKSIA ETTÄ HYÖTYÄ

2) KÄYTTÄYTYMISMUOTOJEN SUHTEEN ON EDULLISTA
JOS KAIKKI LAJIN YKSILÖT EIVÄT NOUDATA SAMAA
STRATEGIAA

KÄYTTÄYTYMISEN TAUSTA

1) GEENIEN OHJAAMA

-KÄYTTÄYTYMINEN ON SITÄ TIUKEMMIN PERIITYVÄÄ, MITÄ KIINTEÄMMIN SE LIITTYY LISÄÄNTYMISEEN TAI HENGISSÄPYSYMYKSEEN

2) OPPIMINEN

-KANANPOIKA OSAA NOKKIA RUOKAA LUONNOSTAAN, MUTTA MITÄ ENEMMÄN SE NOKKII, SEN TARKEMMAKSI SE TULEE

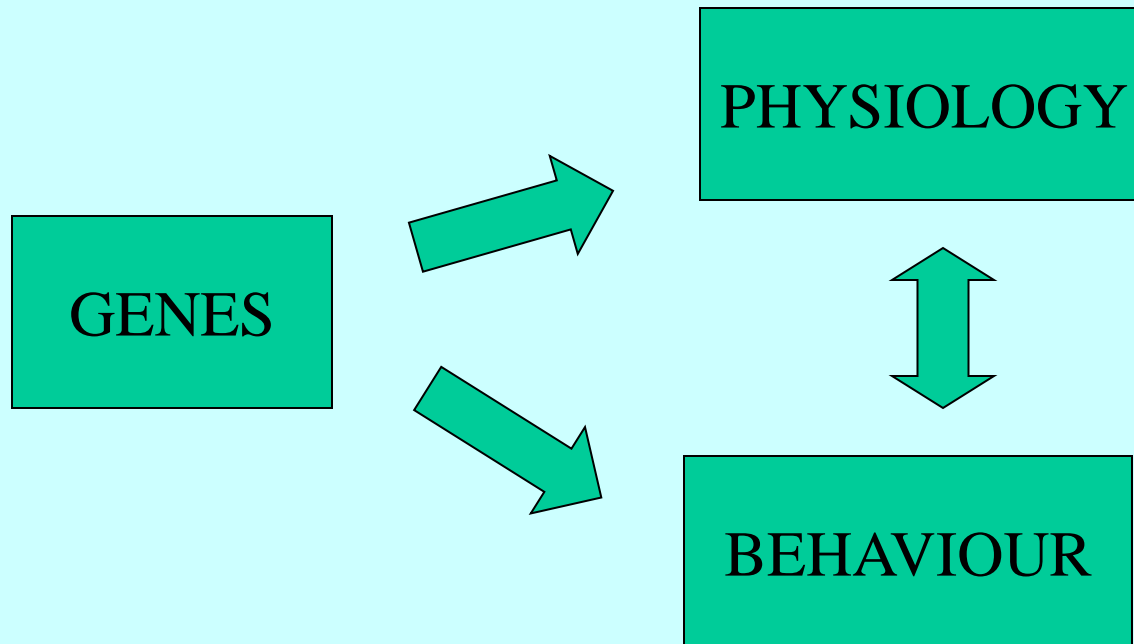
3) LEIMAUTUMINEN

-NOPEA FYSIOLOGIEN TAPAHTUMA: LINUNPOIKANEN LEIMAUTUU ENSIMMÄISENÄ NÄKEMÄÄNSÄ KOHTEESEEN

TRADITIONAL HIERARCHICAL MODEL OF BEHAVIOUR

ETHOLOGICAL MODEL OF BEHAVIOUR

VAISTOTOIMINTAA VAI KÄYTTÄYTYMISTÄ?

-PITÄISIKÖ ”VAISTO”-KÄSITE HYLÄTÄ JA PUHUA VAIN KÄYTTÄYTYMISESTÄ ?

-KAIKKI ELÄIMET, IHMINEN MUKAAN LUKIEN, KÄYTTÄYTYVÄT LAJILLEEN TYYPILLISESTI, MUTTA KAIKKI PYSTYVÄT MYÖS MUUTTAMAAN KÄYTTÄYTYMISTÄÄN ELI SOPEUTUMAAN JA MONET ELIÖLAJIT MYÖS OPPIVAT UUSIA ASIOITA; SIKSI KYSYMYS ON ENEMMÄSTÄ KUIN VAISTOSTA JA SIKSI IHMISEN JA ELÄINTEN VÄLISET EROT OVAT MÄÄRÄLLISIÄ, EIVÄT LAADULLISIA

(J. Viitala. 2003: Inhimillinen eläin, eläimellinen ihminen)

ETOLOGISTEN MENETELMIEN SOVELTAMINEN

1) TUTKITAAN MITEN ELÄIN KÄYTTÄYTYY HANKALISSA TILANTEISSA (ESIM. KUN SE ON FRUSTROITUNUT, PELOKAS TAI KÄRSIESSÄÄN KIPUA TAI KYLMYYTTÄ)

2) TOINEN MENETELMÄ ON ELÄINTEN KONTROLLOITU STRESSAAMINEN JA REAKTIOIDEN VERTAAMINEN KAUPALLISISSA KASVATUSSYSTEEMEISSÄ HAVAITTUIHIN ETOGRAMMEIHIN

3) VERRATAAN KAUPALLISESSA KASVATUSYKSIKÖSSÄ KASVATETUN ELÄIMEN KÄYTTÄYTYMISTÄ SAMAN ELÄIMEN KÄYTTÄYTYMISEEN IDEAALIYMPÄRISTÖSSÄ

ETOLOGIA vs HYVINVOINNIN ARVIOINTI

-ELÄIN KERTOON TUNTEMUKSISTAAN
KÄYTTÄYTYMISELLÄÄN JA SIKSI ONKIN VARSIN
LUONNOLLISTA, ETTÄ ETOLOGIALLE ON ASETETTU SUURIA
TOIVEITA ELÄINTEN HYVINVOINTIA ARVIOITAESSA

-KUITENKIN LOPULLISTA PÄÄTÖSTÄ TEHTÄESSÄ ON
HAALITTAVA KASAAN KAIKKI SAATAVILLA OLEVA TIETO
MUKAAN LUETTUNA ELÄIMEN TERVEYTTÄ, TUOTANTOA JA
FYSIOLOGISIA SEKÄ BIOKEMIAALLISIA PARAMETREJA
KUVASTAVAT SUUREET

-ITSE ASIASSA ELÄIMEN HYVINVOINTIA ARVIOITAESSA HALUAMME TIETÄÄ, MILTÄ ELÄIMESTÄ ITSESTÄÄN TUNTUU

-SE, ETTÄ ELÄIN KÄYTTÄYTYY TIETYLLÄ TAVALLA, EI VIELÄ KERRO TÄTÄ

-YKSINKERTAISIN KEINO TUTKIA ELÄINTEN MIELTYMYKSIÄ ON PANNA ELÄIN KOETILANTEESSA VALITSEMAAN ERI VAIHTOEHTOJA (NS. VALINTAKOKEET)

-BIOKEMIAALLISISSA JA FYSIOLOGISISSA MUUTTUISSA ONGELMINA ON NS. PERUSARVOJEN SAANNIN VAIKEUS TUOTTAMATTA STRESSIÄ ELÄIMILLE SEKÄ SAATUJEN ARVOJEN KALIBROINTI

KÄYTTÄYTYMISMUUTOKSET KUUMASSA

- RUOKAHALUTTOMUUS
- RUNSAS JUOMINEN
- RYHMÄSSÄ
HAJAANTUMINEN
- INAKTIIVISUUS
- KAIVAUTUMINEN
- VARJON
HAKEUTUMINEN
- MUTAKYLVI
- VIILEÄSSÄ MAASSA
MAKAAMINEN
- RUNSAS SYLJENERITYS
- YÖSYÖNTI
- KOHOASENTO
- KUUMAHORROS

KÄYTTÄYTYMISMUUTOKSET KYLMÄSSÄ

- PALLOUTUMINEN
- ERISTEEN PÖRHISTYS
- RYHMÄSSÄ KASAANTUMINEN (HUDDLING)
- INAKTIIVISUUS
- PESÄN RAKENTAMINEN
- LÄMMIN MIKROILMASTO
- RUNSAS SYÖMINEN (RASVAINEN RUOKA)
- HIBERNAATIO
- KUONON PEITTÄMINEN HÄNNÄLLÄ

KÄYTTÄYTYMINEN JA IDEAALIYMPÄRISTÖ

-YLEENSÄ LUONTO

---ESIM. RUOTSIN UUSI ELÄINSUOJELULAKI: ”TUOTANTO-
ELÄIMIÄ ON KASVATETTAVA YMPÄRISTÖSSÄ JOKA

1) EDISTÄÄ NIIDEN TERVEYTTÄ JA 2) SALLII NIIDEN
KÄYTTÄYTYÄ LUONNOLLISESTI

---ONKO SUOMEN TALVINEN LUONTO IDEAALIYMPÄRISTÖ
KARVATTOMAKSI JALOSTETULLE SIALLE KUN TUO
YMPÄRISTÖ ON VILLISIALLEKIN LIIAN ANKARA

-JOSKUS IDEAALIYMPÄRISTÖ MÄÄRITELLÄÄN SELLLAISEKSI
ETTÄ SIINÄ ELÄIN TOTEUTTAA MAHDOLLISIMMAN MONIA
ETOGRAMMEJA

EPÄNORMAALI KÄYTTÄYTYMINEN

1. STEREOTYPIAT
2. TYHJIÖKÄYTTÄYTYMINEN (VACUUM ACTIVITIES)
3. UUELLEEN SUUNTAUTUNUT KÄYTTÄYTYMINEN (RE-DIRECTED ACTIVITIES)
4. EPÄNORMAALI REAKTIIVISUUS

-EPÄNORMAALIN KÄYTTÄYTYMISEN VAIKUTUS HYVINVOINTIIN ON SELKEIN SILLOIN, KUN ELÄIN VAHINGOITTA ITSEÄÄN TAI TOISTA ELÄINTÄ

HERMOSTO VS KÄYTTÄYTYMINEN

- HERMOSOLUT OHJAAVAT ELÄINTEN KÄYTTÄYTYMISTÄ
- KÄYTTÄYTYMINEN KYTKEYTYY LÄHEISESTI HERMOSTON FYSIOLOGIAAN JA HERMOSTOLLISTEN RAKENTEIDEN EVOLUUTIOON
- HERMOSTON SISÄISEN RAKENTEEN RIKASTUMINEN JA HERMOSOLUKUDOKSEN KOON KASVU ON SITEN MERKINNYT SEKÄ LAJIN- ETTÄ YKSINLÖNKEHITYKSEN KANNALTA YHÄ SUUREMPAA MUKAUTUMISKYKYÄ YMPÄRISTÖOLOSUHTEIDEN MUUTOKSIIN

KÄYTTÄYTYMISTUTKIMUKSEN HISTORIAA

1. ESIHISTORIALLINEN AIKA

-IHMINEN ON AINA OLLUT RIIPPUVAINEN ELÄIMISTÄ,
JOTEN NIIDEN KÄYTTÄYTYMISEN YMMÄRTÄMINEN
ON LISÄNNYT KELPOISUUTTA

-METSÄSTYS, DOMESTIKAATIO, UHKA IHMISELLE

“UNDERSTANDING THE BEHAVIOUR OF A WOLF
WHO MIGHT EAT YOU OR A DEER YOU MIGHT
EAT HAD BEEN IMPORTANT FOR MILLENNIA”

ONCE UPON A TIME WHEN...

-DOMESTIC ANIMALS ARE NOT A RANDOM SELECTION FROM ALL THE WILD ANIMALS AVAILABLE

-ONE OF THE FACTORS THAT AFFECTED BOTH THE USEFULNESS AND THE EASE OF DOMESTICATION WAS WHETHER WE COULD UNDERSTAND THEIR BEHAVIOUR - WHETHER WE COULD COMMUNICATE

-CARING FOR ANIMALS WAS ASSOCIATED WITH ANOTHER IMPORTANT TENDENCY:

AN UNDERSTANDING OF ANIMAL BEHAVIOUR

(APPLEBY, 1999)

2. HISTORIALLINEN AIKA

-YKSITTÄISIÄ AJATTELIJOITA

-ARISTOTELES 300-LUVULLA EKR

-KEISARI FREDERIK HOHENSTAUFILAINEN: HAUKKA-METSÄSTYKSEN KÄSIKIRJA N. 1250 JKR

-JOHN RAY, ENGLANTI, 1600-LUVUN LOPPU: MM. PESÄNRAKENNUSVAISTO LINNUILLA

-C.G. LEROY, RANSKA, 1700-LUVUN LOPPU: MM. ELÄINTEN ÄLYKKYYS

3. KLASSINEN ETOLOGIA (=ETOLOGIA)

-”ETOLOGIAN TUTKIMUSSUUNTA, JOKA PAINOTTAÄ KÄYTTÄYTYMISEN LUOKITTELUA JA ERI ELÄINLAJIEN VÄLISTEN KÄYTTÄYTYMISEROJEN VERTAILUA LÄHINNÄ SYNNYNNÄISTEN KÄYTTÄYTYMISMALLIEN POHJALTA”

-CHARLES DARWIN OLI KAIKEN MUUN OHELLA MYÖS ETOLOGI: THE DESCENT OF MAN (1871), THE EXPRESSION OF THE EMOTIONS IN MAN AN ANIMALS (1872)

-DOUGLAS SPALDING, ENGLANTI, 1870-LUVULLA: VAISTON JA KOKEMUKSEN VÄLINEN SUHDE

-CHARLES OTIS WHITMAN JA WALLACE CRAIG, USA, 1800-LUVUN LOPPU JA 1900-LUVUN ALKU: ERI KYYHKYSLAJIEN VÄLISET KÄYTTÄYTYMISEROT

-F.H. HERRICK (1908)

---OBSERVED THE BEHAVIOUR OF BIRDS AND

---INSTINCTS VS ABILITY TO LEARN & THE DEGREE
OF INTELLIGENCE

---"the relation of instinct to intelligence in birds" (Science 27:847-850)

-C. SCHROEDER (1914)

----THE MECHANICAL APPROACH COULD NOT EXPLAIN
ALL BEHAVIOUR

----"Thinking animals" (Nature, London 94: 426-427)

-OSKAR HEINROTH, SAKSA, 1920-LUVULLA:
KUNTAILEVA ETOLOGIA, ELÄINLAJIN EROT

-KONRAD LORENZ (ITÄVALTA), NIKO TINBERGEN
(HOLLANTI), KARL VON FRISCH (SAKSA), 1930-LUVULLA
LÄHTIEN

---VAISTOTOIKINNOT, KIINTEÄT LIIKEKAAVAT
(VAKIOLIIKEKAAVAT), SUUNTAUSLIIKKEET

---VERTAILEVA ETOLOGIA: YHTEISET PIIRTEET
LÄHISUKUISILLA LAJEILLA

---EVOLUUTIOOTEORIAAN PERUSTUVA LÄHESTYMISTAPA,
MUTTA LÄHTÖKOHTANA LAJIN ETU

---KOKEITA LUONNOSSA

---LÄÄKETIETEEN JA FYSIOLOGIAN NOBEL 1973

EARLY ETHOLOGY

-NATURALIST'S APPROACH

---OBSERVE WITH MINIMAL INFERENCE

---COMPLETE INVENTORY OF ACTIONS (ETHOGRAM)

-FIRST EMPHASIZED STEREOTYPED, RELATIVELY RIGID SPECIES CHARACTERISTICS

---SEXUAL DISPLAYS OF BIRDS

---WEB SPINNING OF SPIDERS

---NEST BUILDING OF WASPS

-INEVITABLY BEGAN TO PROBE PROBLEMS OF

---CAUSATION, AND

---FUNCTION

4. VERTAILEVA PSYKOLOGIA (=BEHAVIORISMI)

-”PSYKOLOGIAN TEORIA, JONKA MUKAAN ELÄINTEN KÄYTTÄYTYMINEN VOIDAAN SELITTÄÄ PELKÄSTÄÄN ÄRSYKKEIDEN JA NIIDEN AIKAANSAAMIEN FYSIOLOGISTEN REAKTIOIDEN PERUSTEELLA”

-I. PAVLOV (1870-LUKU----1930-LUKU), VENÄJÄ

-J.B. WATSON (1920-LUKU) JA B.F. SKINNER (1940-LUKU), USA

--EI EVOLUTIIVISTA NÄKÖKULMAA

--PERUSTA: SUURIN OSA KÄYTTÄYTYMISESTÄ OPPIMISEN OHJAAMA

----KARRIKOIDEN: KÄYTTÄYTYMINEN SILKKA EHDOLLISTUMISTA

--VERTAILEVA=LAJIEN VÄLINEN VERTAILU

----PERUSOLETUS: ERI LAJEILLA SAMANLAISET MEKANISMIT

----KOKEET PÄÄOSIN VALKOISILLA ROTILLA JA
VAIN LABORATORIOSSA

----ELÄIN IHMISEN MALLI: OPPIMINEN, MOTIVAATIO
-ETOLOGIA VS VERTAILEVA PSYKOLOGIA: PERITTY
VS OPITTU (NATURE-NURTURE) KIISTA

J.B. WATSON (1930): "DIFFERENCES IN THE ENVIRONMENT CAN EXPLAIN ALL DIFFERENCES IN BEHAVIOUR"

---HE DID NOT BELIEVE THAT GENETICS HAD ANY EFFECT ON BEHAVIOUR

B.F. SKINNER (1958): "ALL BEHAVIOUR COULD BE EXPLAINED BY THE PRINCIPLES OF STIMULUS-RESPONSE AND OPERANT CONDITIONING"

B.F. SKINNER (1968): "WE DON'T NEED TO KNOW ABOUT THE BRAIN BECAUSE WE HAVE OPERANT CONDITIONING"

-K. BRELANDS (1951): "WE ARE WHOLLY AFFIRMATIVE AND OPTIMISTIC THAT PRINCIPLES DERIVED FROM THE LABORATORY CAN BE APLLIED TO THE EXTENSIVE CONTROL OF ANIMAL BEHAVIOUR UNDER NON-LABORATORY CONDITION"

BRELANDS, K. & BRELANDS, M. (1961): THE MISBEHAVIOUR OF ORGANISMS. AM. PSYCHOL. 16: 681-684,

ETOLOGIA VS ”ETOLOGIA” – KAKSI TIEDETTÄ

-ETOLOGISET MENETELMÄT, JOITA ON KÄYTETTY TUTKITTAESSA ELÄINTEN HYVINVOINTIA, OVAT KOVIN ERILAISIA KUIN NE, JOIDEN AVULLA ON TUTKITTU ELÄINTEN SELVIÄMISTÄ LUONNOSSA

-OIKEASTAAN KYSEESSÄ ON KAKSI ERI TIETEENALAA

ETHOLOGY VS BEHAVIORISM

-EUROPE C. 1930

-ZOOLOGY

-BIRDS, FISH, INSECTS

-”INSTINCTS”, THE STUDY
OF THE EVOLUTION OF
BEHAVIOUR

-OBSERVATION AND
DESCRIPTION, FIELD EXP.

-K. LORENZ, N. TINBERGEN,
K. VON FRISCH

-N. AMERICA C. 1920

-PSYCHOLOGY

-LAB WHITE RATS

-”LEARNING”, THE
DEVELOPMENT OF
BEHAVIOUR

-LAB WORK, CONTROL
OF VARIABLES, STATIS-
TICAL ANALYSES

-J.B. WATSON, B.F.
SKINNER

EVOLUTIIVINEN ETOLOGIA¹

JOS:

1) GENEETTINEN MUUNTELY KÄYTTÄYTYMISEN MUUNTELU

2) GEENIT VÄLITTYVÄT VANHEMMILTA JÄLKELÄISILLE

3) KÄYTTÄYTYMISEN MUUNTELU
EROT KYVYSSÄ JÄTTÄÄ JÄLKELÄISIÄ (GEENEJÄ)

NIIN:

-HYÖDYLLISET KÄYTTÄYTYMISMUODOT LEVIÄVÄT
JA EPÄSUOTUISAT HÄVIÄVÄT EVOLUUTIO

-HYÖDYLLISET KELPOISUUDEN KANNALTA
-KELPOISUUS ON SUHTEELLISTA

¹ “TUTKII KÄYTTÄYTYMISEN SOPEUTTAVAA LUONNETTA”

5. KÄYTTÄYTYMISEKOLOGIA ELI EVOLUTIIVINEN ETOLOGIA

-”1970-LUVULLA KLASSISEN ETOLGIAN RINNALE KEHITTYNYT TUTKIMUSSUUNTA, JOKA KOROSTAA ELÄIMEN KÄYTTÄYTYMISEN EKOLOGISTA RIIPPUVUUTTA YMPÄRISTÖSTÄ JA SEN EVOLUTIIVISTA TULKINTAA”

--PERUSTA: ELÄIMEN JA SEN YMPÄRISTÖN VÄLINEN EKOLOGINEN SUHDE

--TARKASTELUKOHDE YKSIÖ JA SEN KÄYTTÄYTYMISTÄ OHJAAVAT GEENIT: KELPOISUUS (FITNESS)

-HYPOTEESEIT JA NIIDEN TESTAAMINEN

KÄYTTÄYTYMISEN VAIKUTUKSET KELPOISUUTEEN

KELPOISUUS (FITNESS)= GEENIEN MÄÄRÄ, JONKA YKSILÖ PYSTYY SIIRTÄMÄÄN SEURAAVAAN SUKUPOLVEEN; ILMAISTAAN USEIN LISÄÄNTYMISSIKÄÄN SELVIÄVIEN JÄLKELÄISTEN MÄÄRÄNÄ

-SUORA KELPOISUUS (DIRECT FITNESS)= YKSILÖN OMISSA JÄLKELÄISISSÄ SIIRTYVIEN GEENIEN MÄÄRÄ

-EPÄSUORA KELPOISUUS (INDIRECT FITNESS)= YKSILÖN SEURAAVAAN SUKUPOLVEEN SIIRTYVIEN GEENIEN MÄÄRÄ, JOTKA EIVÄT SIIRRY YKSILÖN OMISSA JÄLKELÄISISSÄ, VAAN NIISSÄ LÄHISUKULAISSA. JOTKA EIVÄT OLISI OLEMASSA ILMAN KYSEISEN YKSILÖN APUA

-ESIM. “AUTTAJAT” (HELPERS) PUNAKETUILLA
KOKONAISKELPOISUUS (INCLUSIVE FITNESS)=
SUORA KELPOISUUS + EPÄSUORA KELPOISUUS

6. SOVELTAVA ETOLOGIA

A. “ELÄINTEN HYVINVOINTITIEDE”

-ALKU 1960-LUVUN ENLANNISSA, LEVINNYT
KAIKKIIN KEHITTYNEISIIN MAIHIN

-TUOTANTOELÄIMET, LEMMIKKIELÄIMET,
HARRASTUSELÄIMET, ELÄIMET ELÄINTARHOISSA

-ELÄINTEN KASVATUS IHMISEN TARJOAMISSA
OLOSUHTEISSA: VAIKUTUKSET KÄYTTÄYTYMISEEN
JA HYVINVOINTIIN

-MONITIETESYYS: ETOLOGIA LAAJA-ALAISESTI,
FYSILOGIA, KOTIELÄINTIEDE, ELÄINLÄÄKETIEDE,
PSYKOLOGIA, FILOSOFIA

B. HAITTAELÄINTEN JA ELÄINHAITTOJEN TORJUNTA
-ESIM. ROTAT, KAUPUNKILINNUT, HIRVET
C. ELÄINTEN PALAUTTAMINEN LUONTOON

J. HIRSCH (1963)

---THE IMPORTANCE OF STUDYING INDIVIDUAL
DIFFERENCES

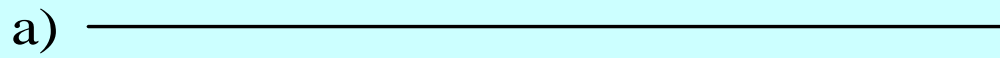
”INDIVIDUAL DIFFERENCES ARE NO ACCIDENT.
THEY ARE GENERATED BY PROPERTIES OF ORGANISMS
AS FUNDAMENTAL TO BEHAVIOUR SCIENCE AS
THERMODYNAMIC PROPERTIES ARE TO PHYSICAL
SCIENCE”

”ETOLOGISTEN INDIKAATTORIEN POPULAARISUUS
YHDISTYNEENÄ YLEISÖN HALUUN KIRJOITTAU UUSIA
HYVINVOINTILAKEJA ON JOHTANUT ETOLOGIAN
VÄÄRINKÄYTTÖÖN – EI TARKOITUKSELLA VAAN
KOSKA ETOLOGIA EI VIELÄ VOI ANTAA NIITÄ
VASTAUKSIA, JOITA SILTÄ VAADITAAN”

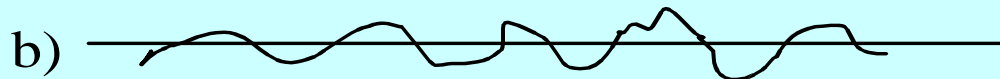
(MARIAN DAWKINS, 1983)

**HOMEOSTASIS=THE MAINTENANCE OF A STEADY
STATE, ESPECIALLY A PHYSIOLOGICAL STEADY
STATE, BY MEANS OF SELF-REGULATION THROUGH
INTERNAL FEEDBACK RESPONSES**

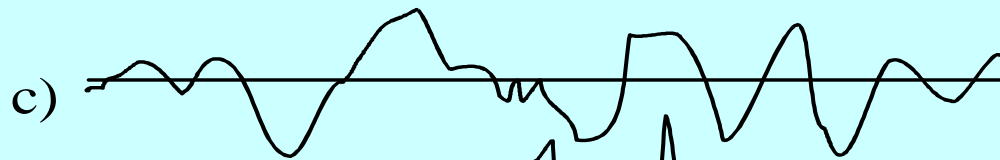

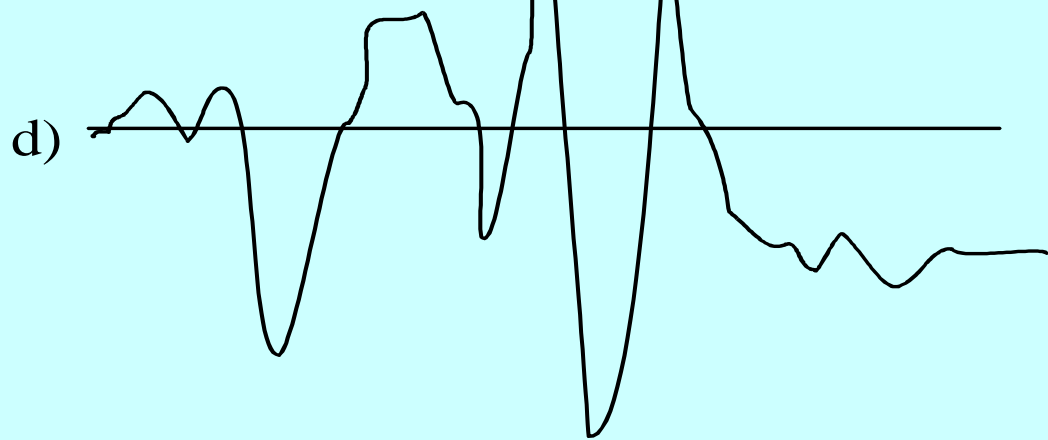
TÄYDELLINEN

HYVÄ

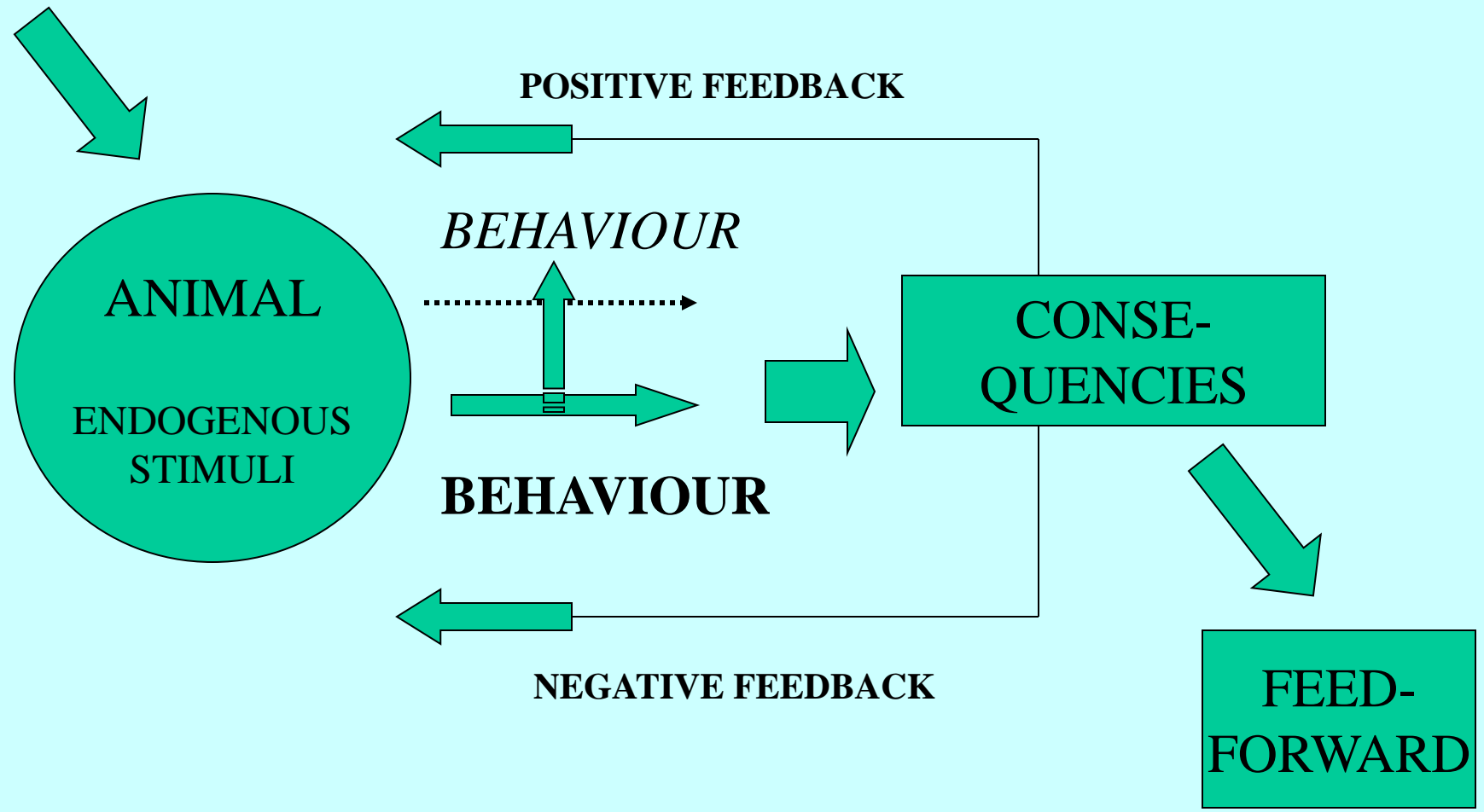

VAIHTELEVA

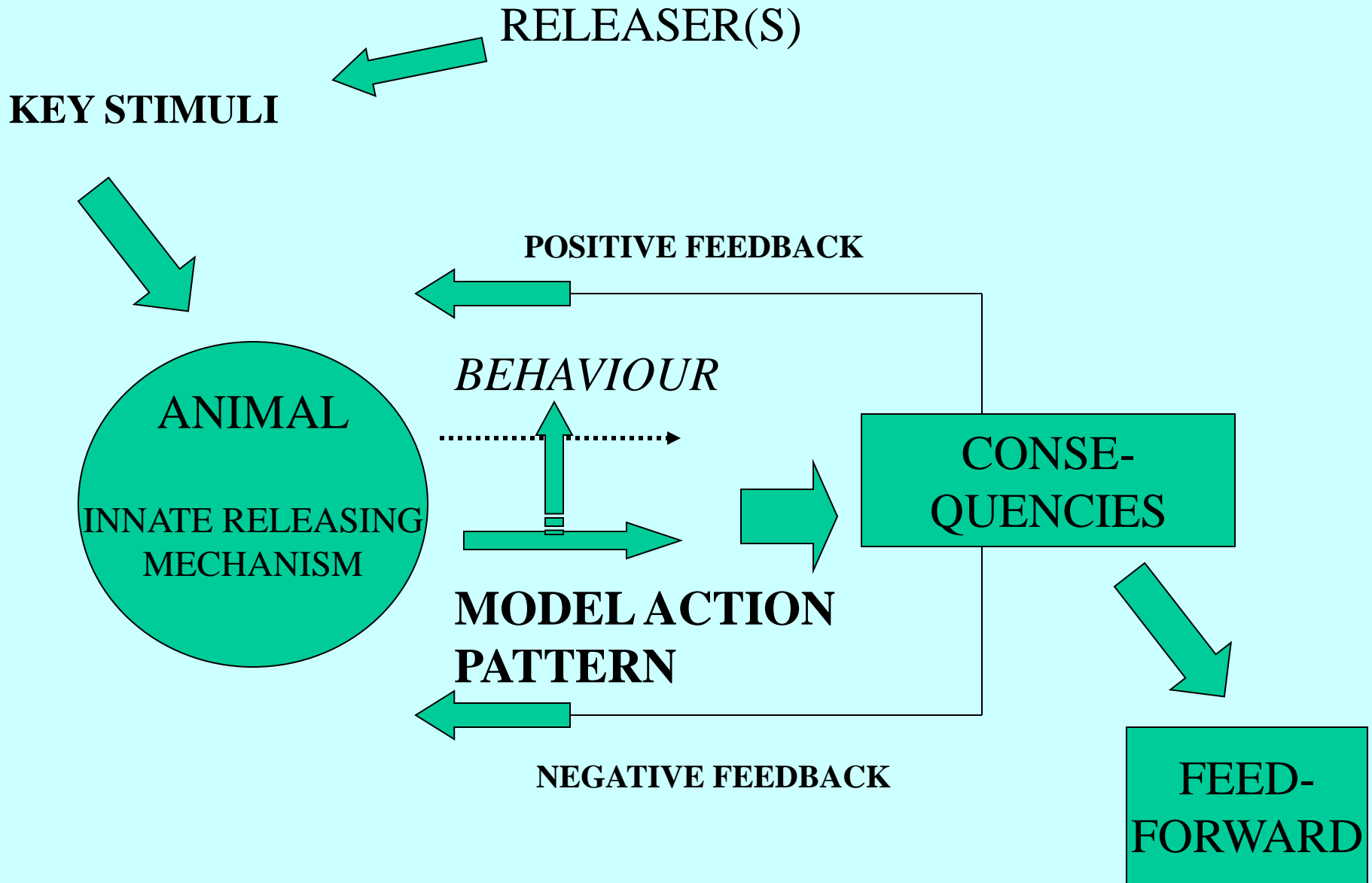

HUONO,
TUHOISA

**EXOGENOUS
STIMULI**

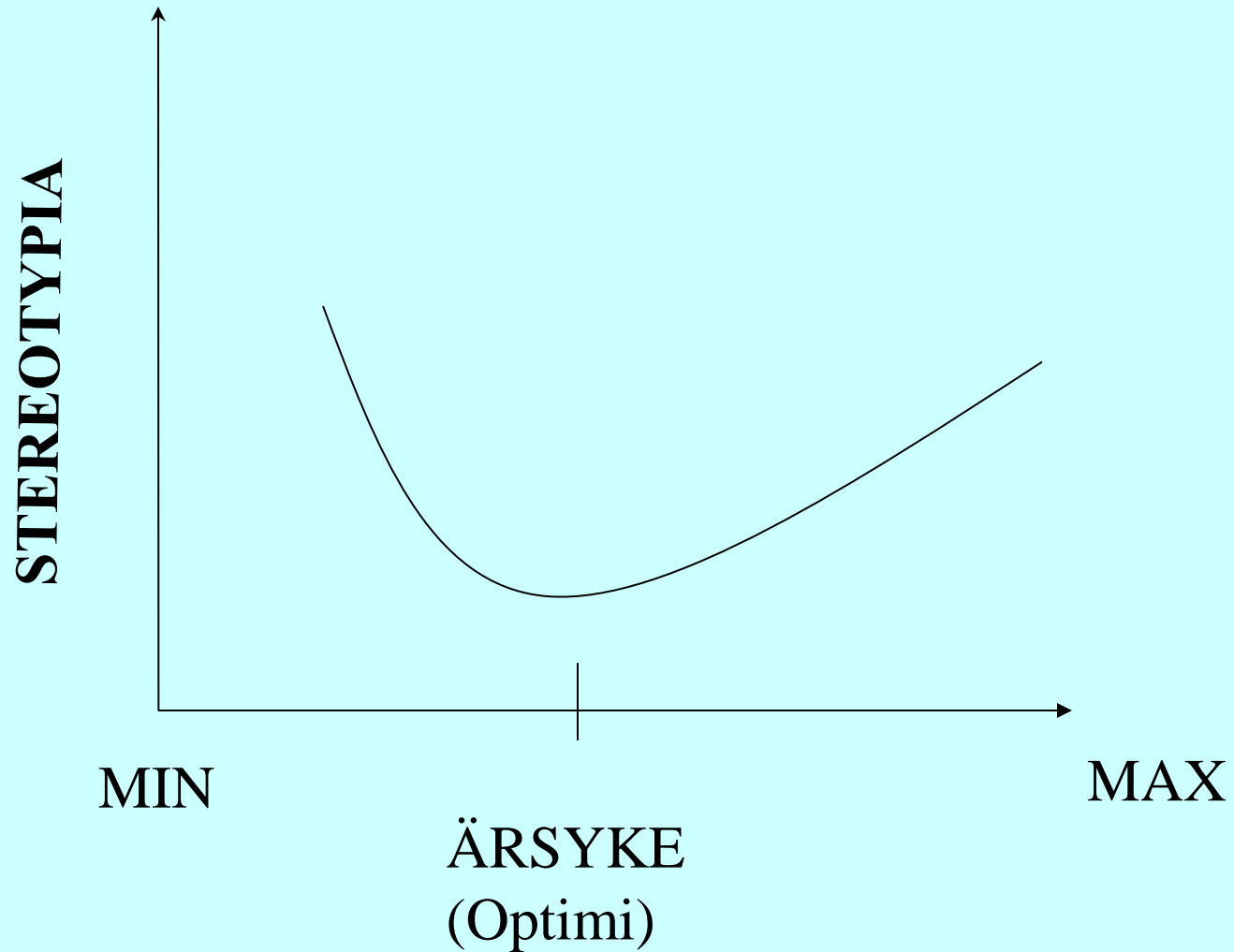

THE MODEL OF A BEHAVIORAL ACT

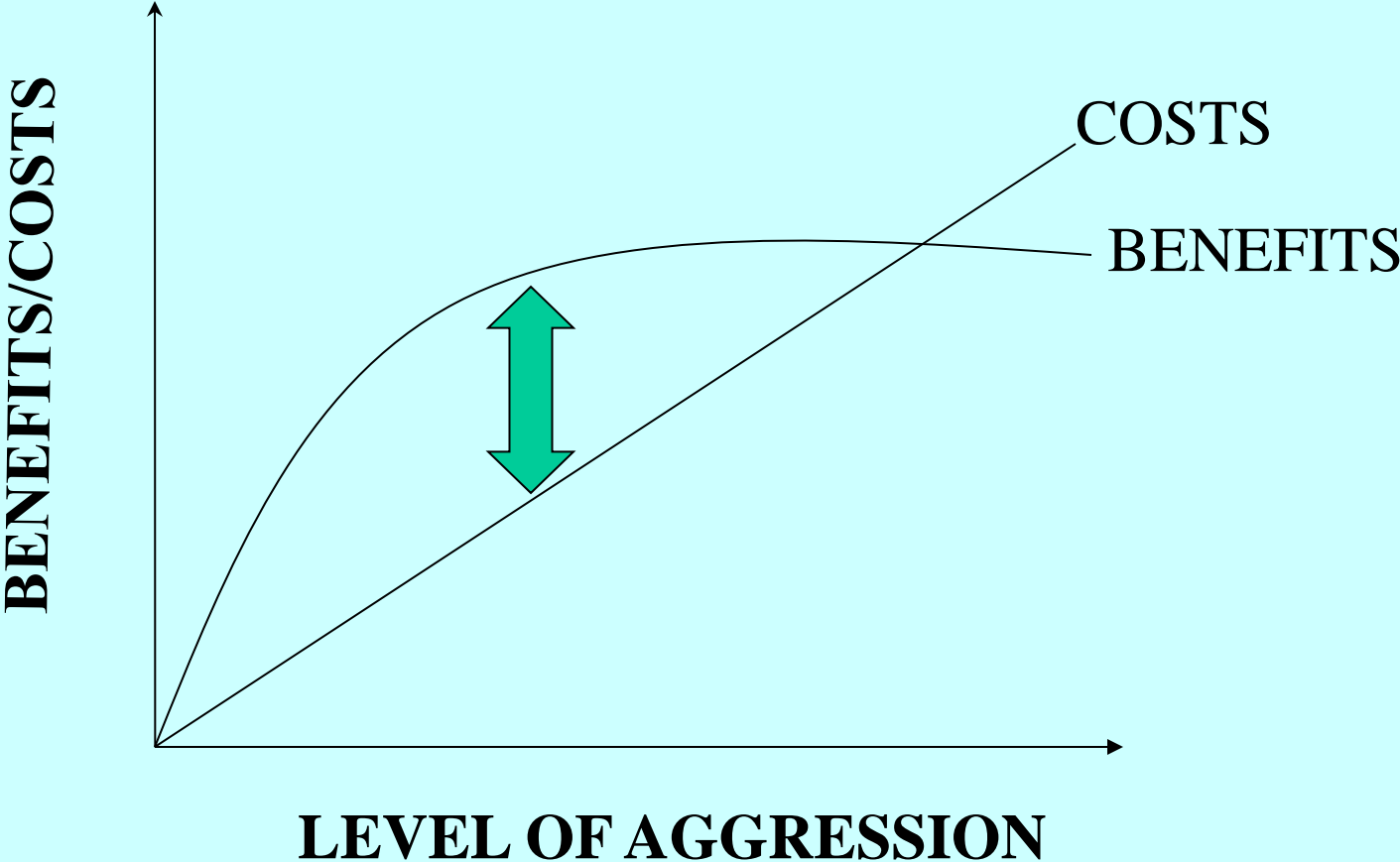

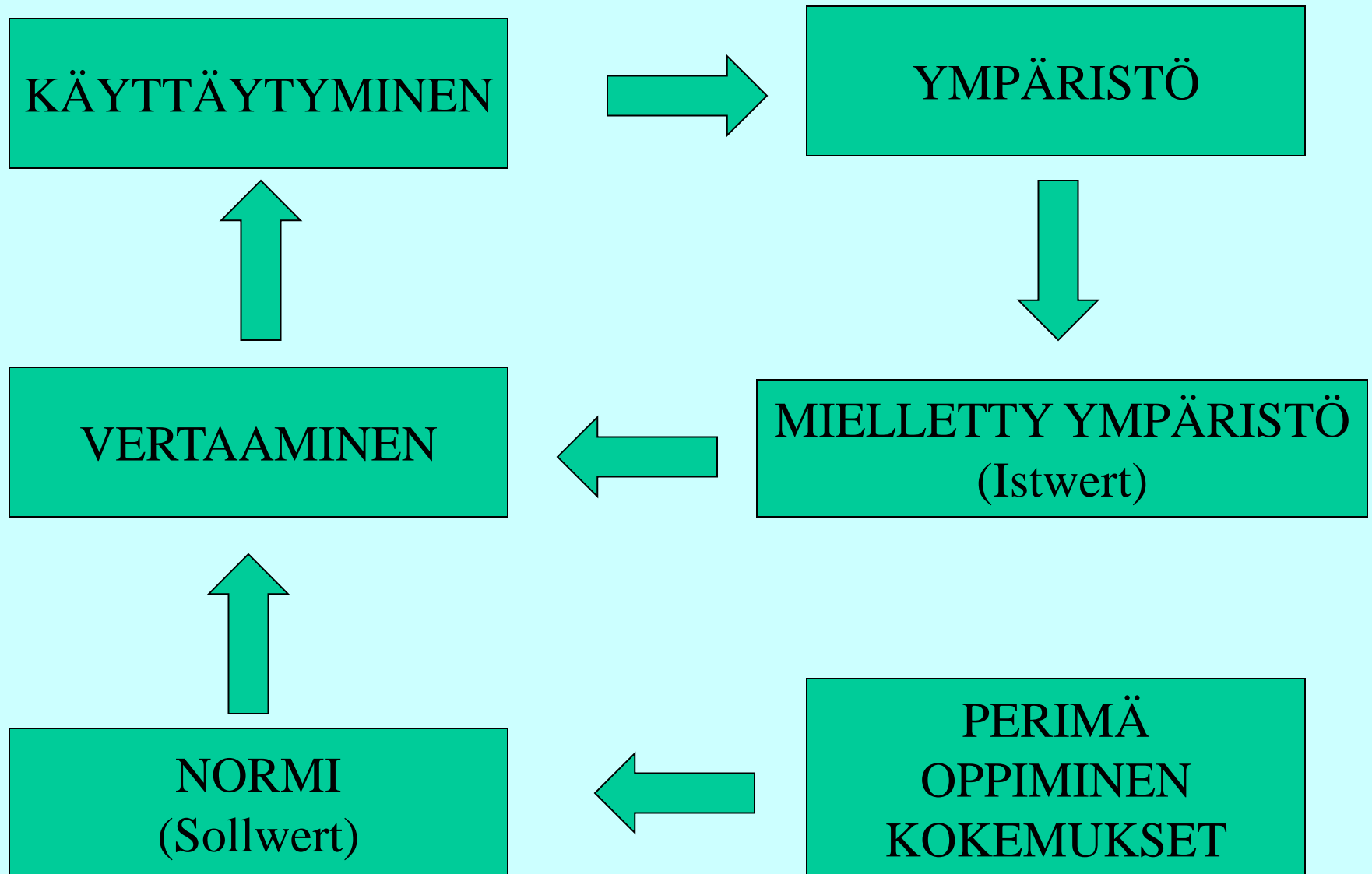
THE MODEL OF INNATE BEHAVIOUR

SRESSI VS ÄRSYKKEIDEN MÄÄRÄ

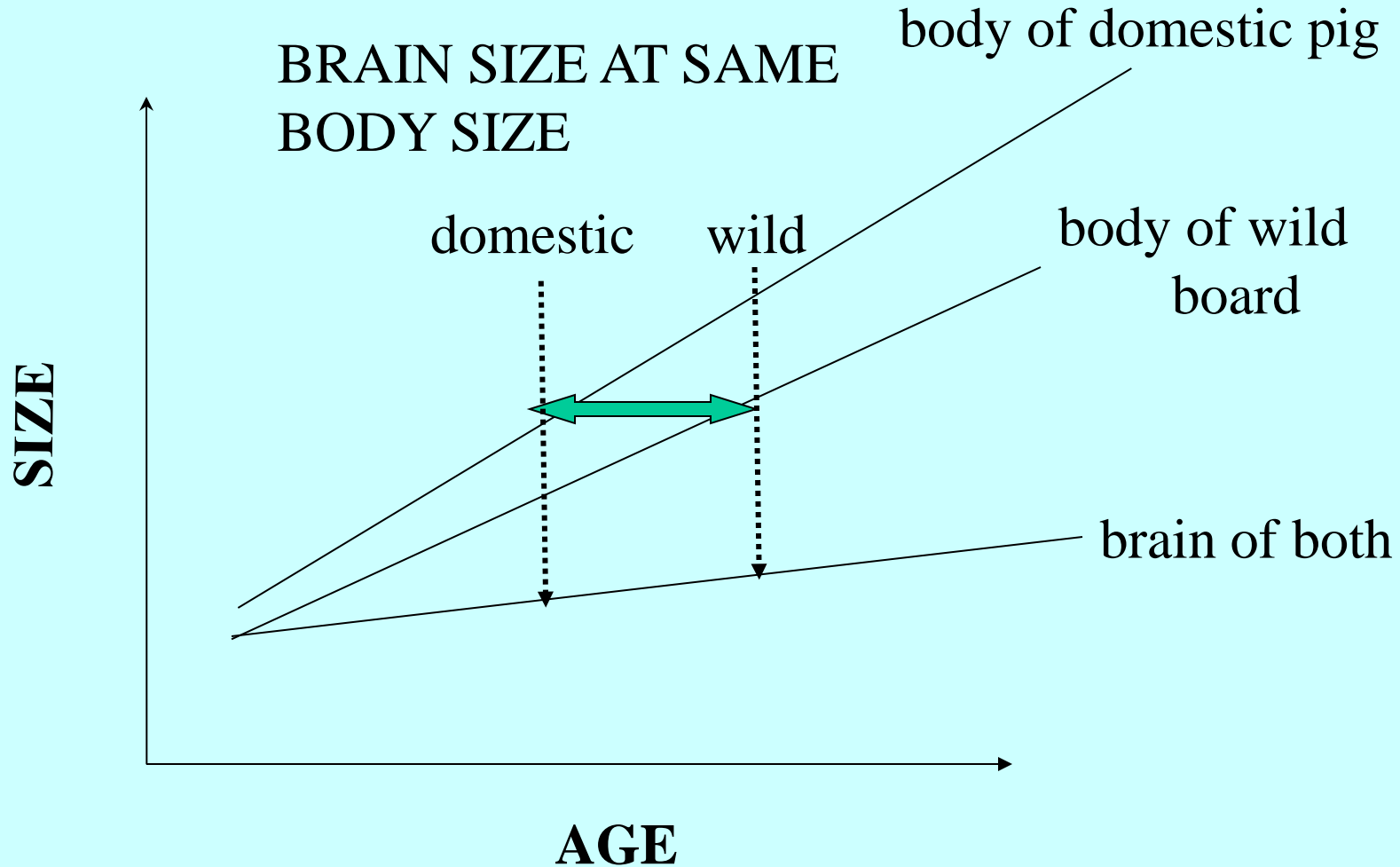

SELECTION PRESSURE IS OPTIMAL NOT EXTREME

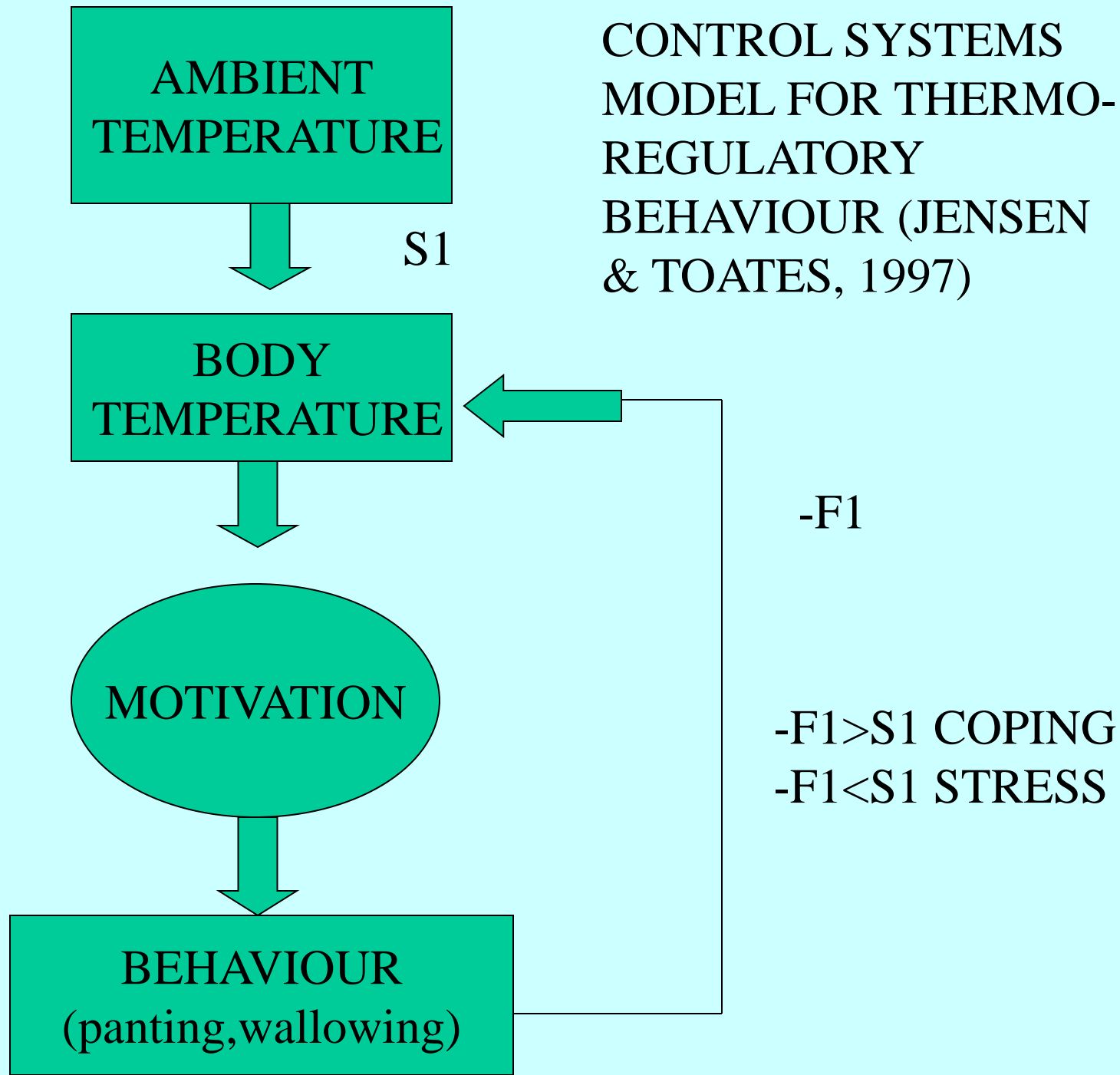

RELATIVE SIZE OF THE BRAIN

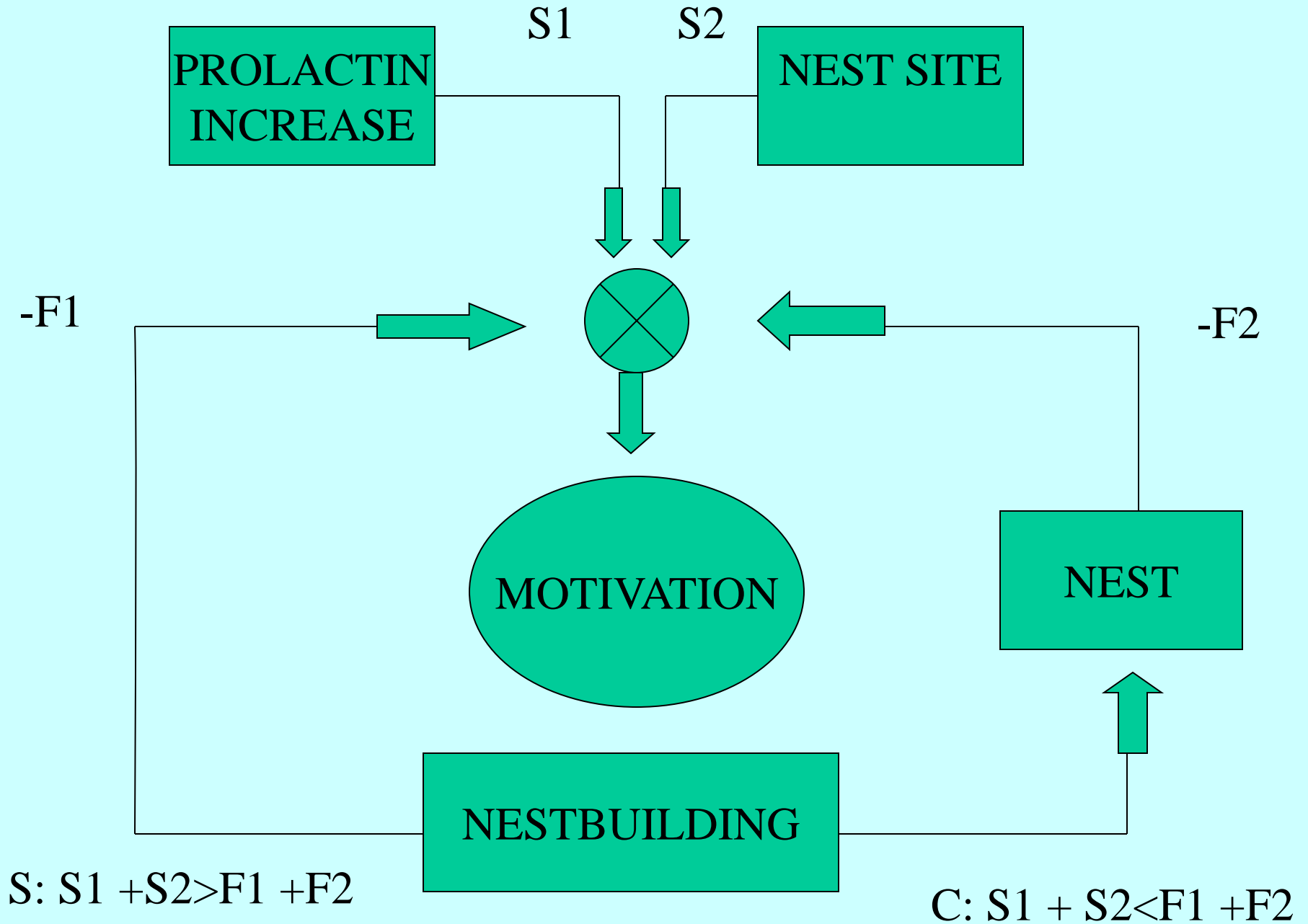

MOTIVATION= THE PROCESS WITHIN THE BRAIN
CONTROLLING WHICH BEHAVIOURS AND
PHYSIOLOGICAL CHANGES OCCUR AND WHEN
(FRASER & BROOM, 1997)

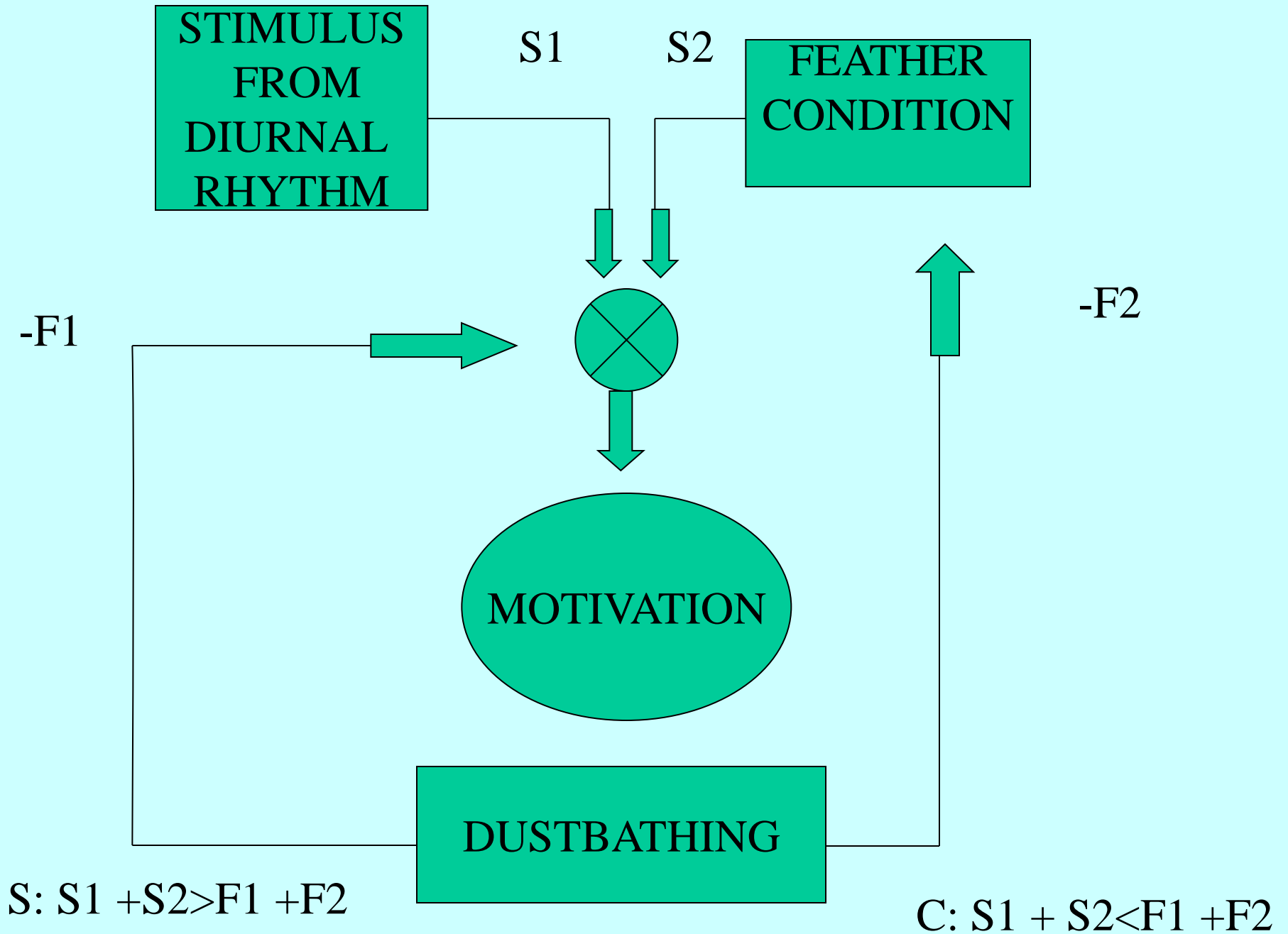

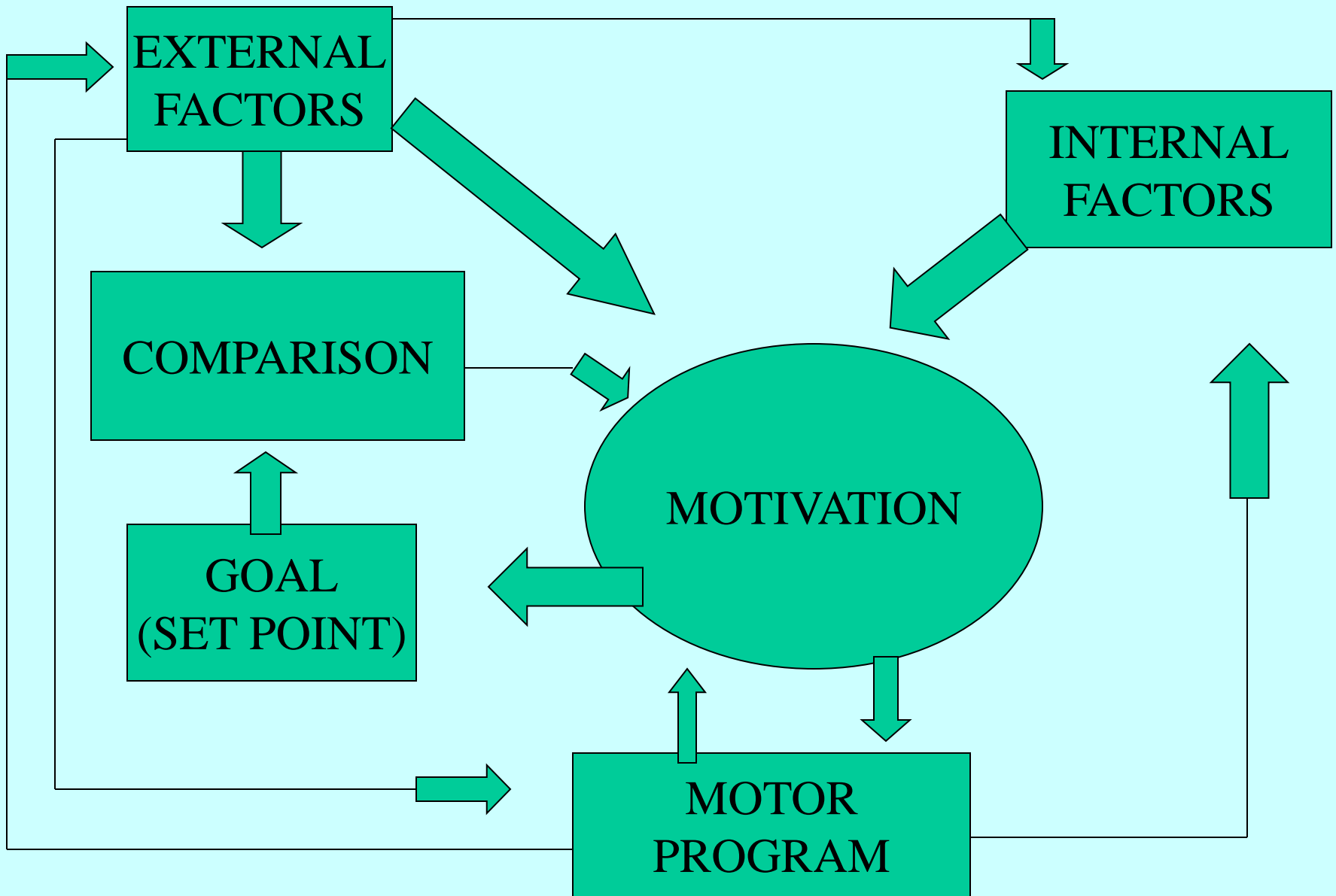
SOWS

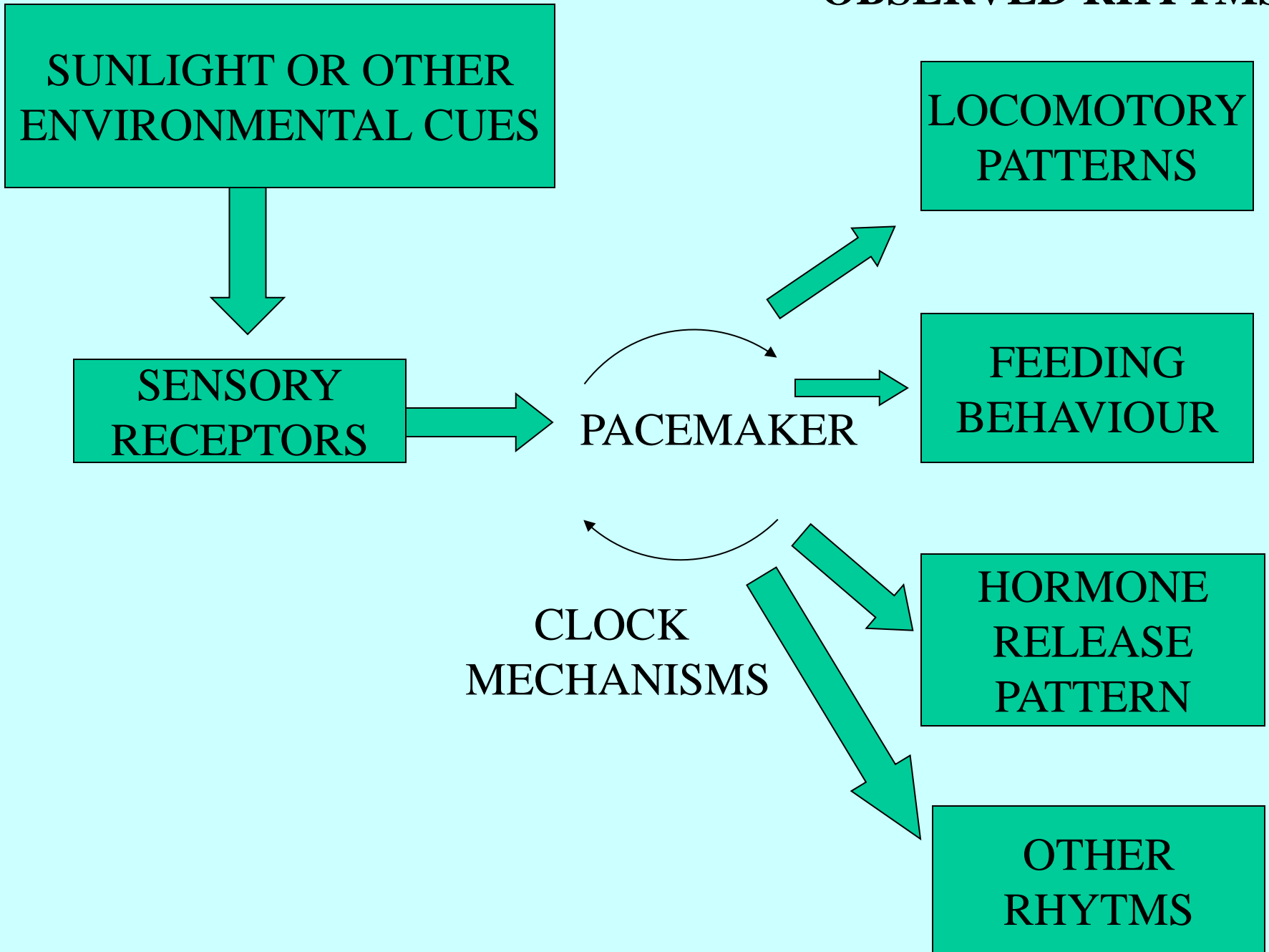
HENS

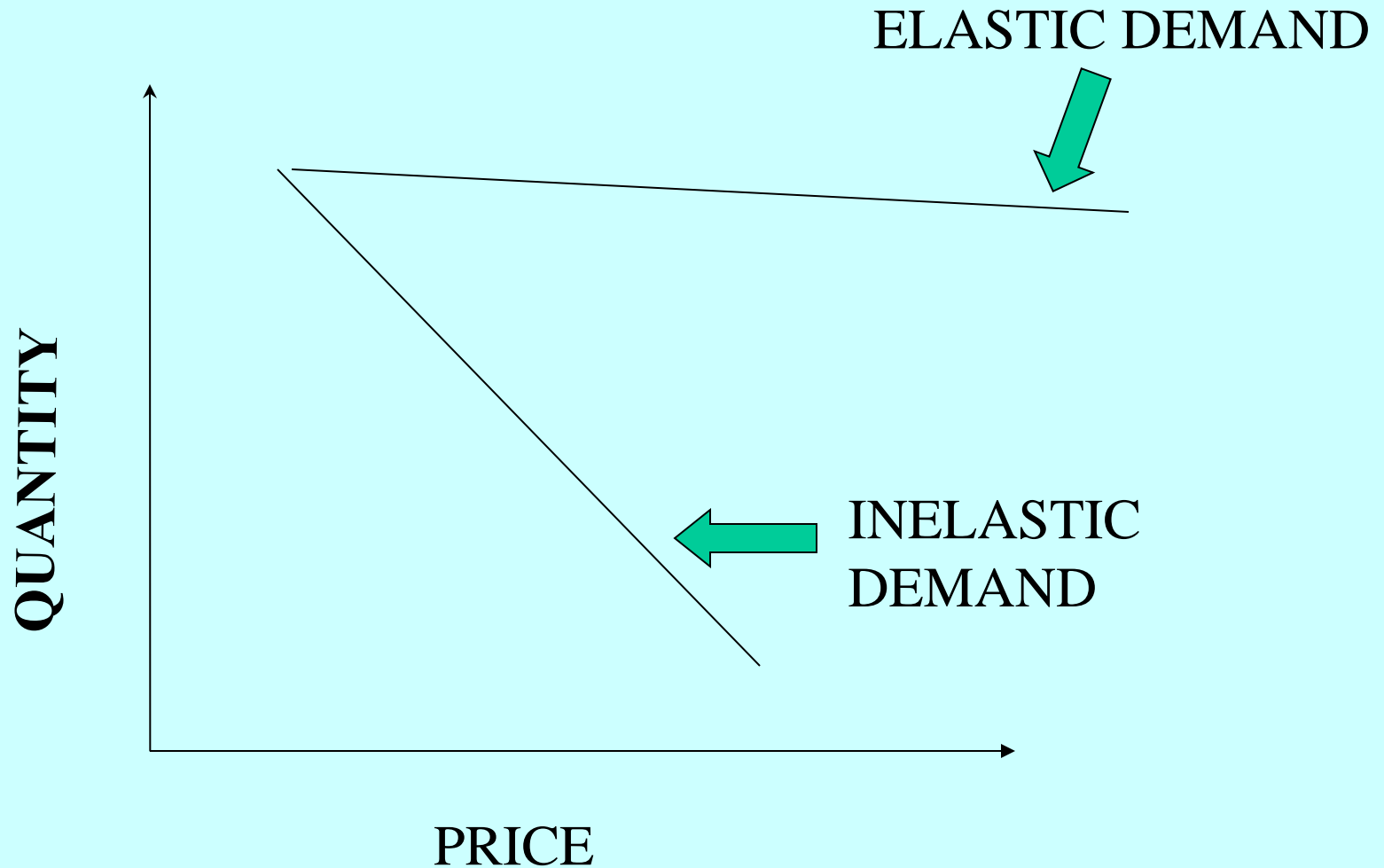
A GENERAL MODEL OF BEHAVIOURAL SYSTEM

OBSERVED RHYTHMS

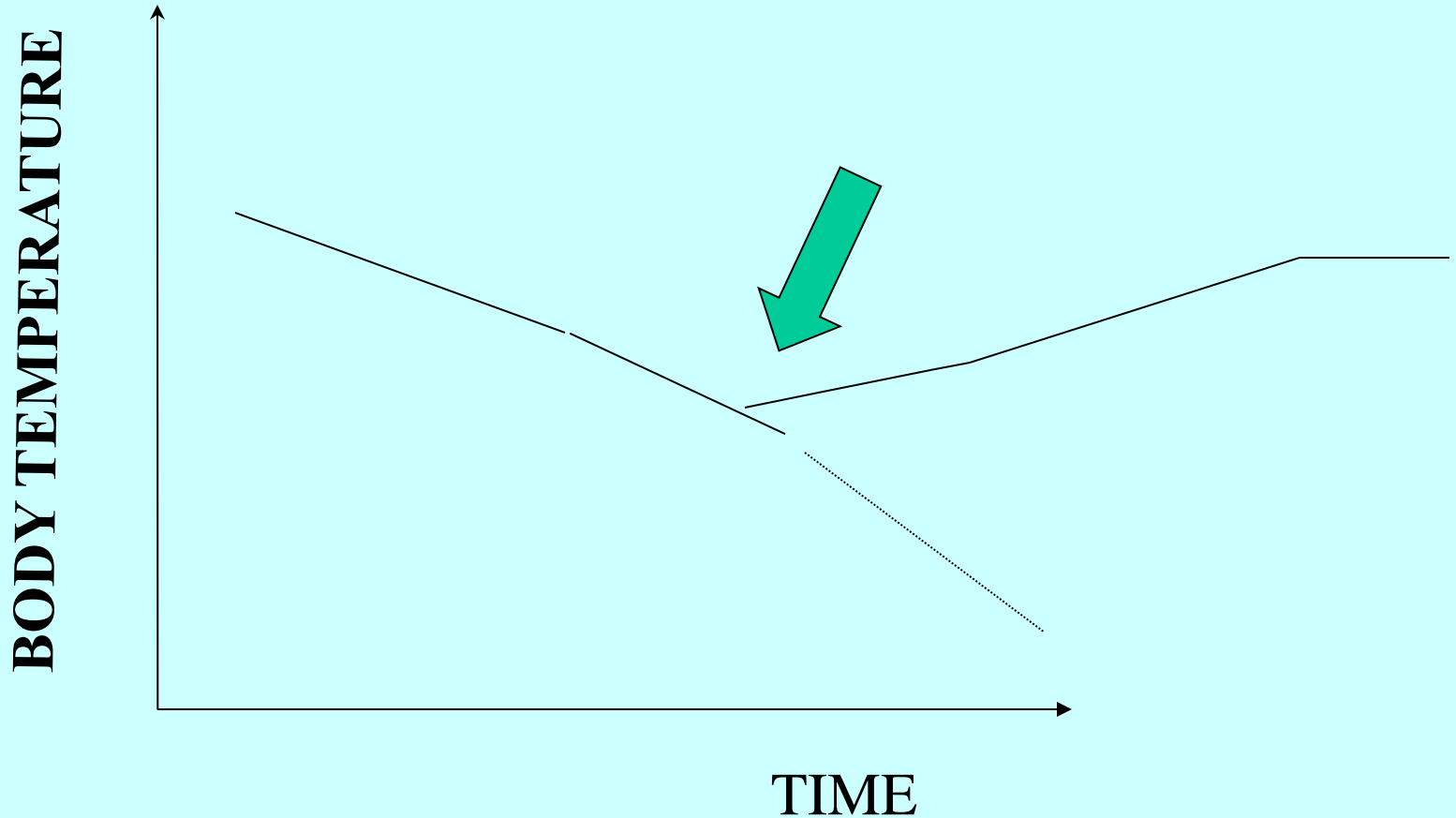

DEMAND THEORY

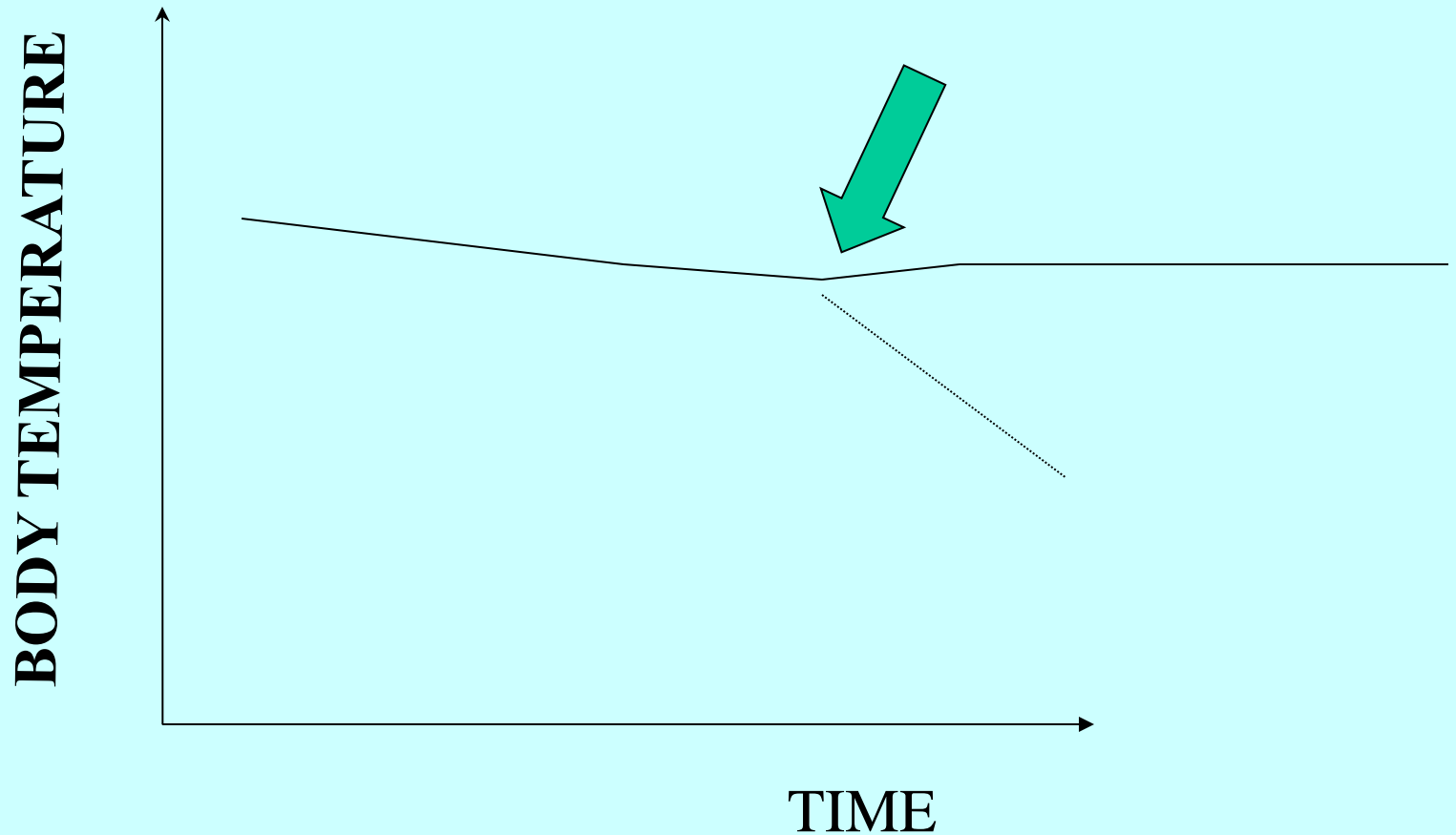
QUANTITY=KYSYNNÄN MÄÄRÄ, PRICE=KOHTEEN HINTA

NEGATIVE FEEDBACK CONTROL

DROP IN BODY TEMPERATURE IS DETECTED AND
CORRECTIVE BEHAVIOURAL OR PHYSIOLOGICAL
ACTION IS TAKEN

FEEDFORWARD CONTROL

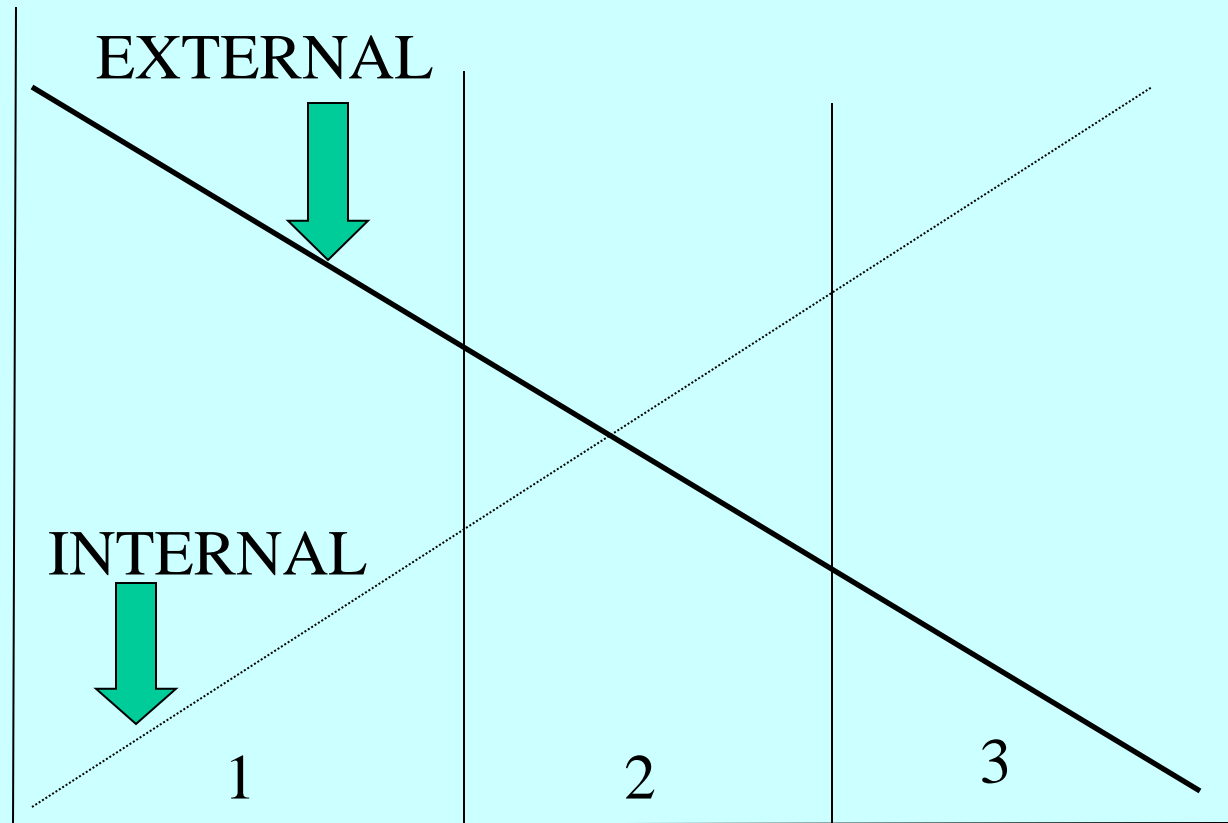

A CHANGE IN STATE IS PREDICTED AND
CORRECTIVE ACTION TAKEN BEFORE THE
DROP

HUGHES (1988) BEHAVIOURAL CONTROL MODEL

Relative contributions by the two main factors

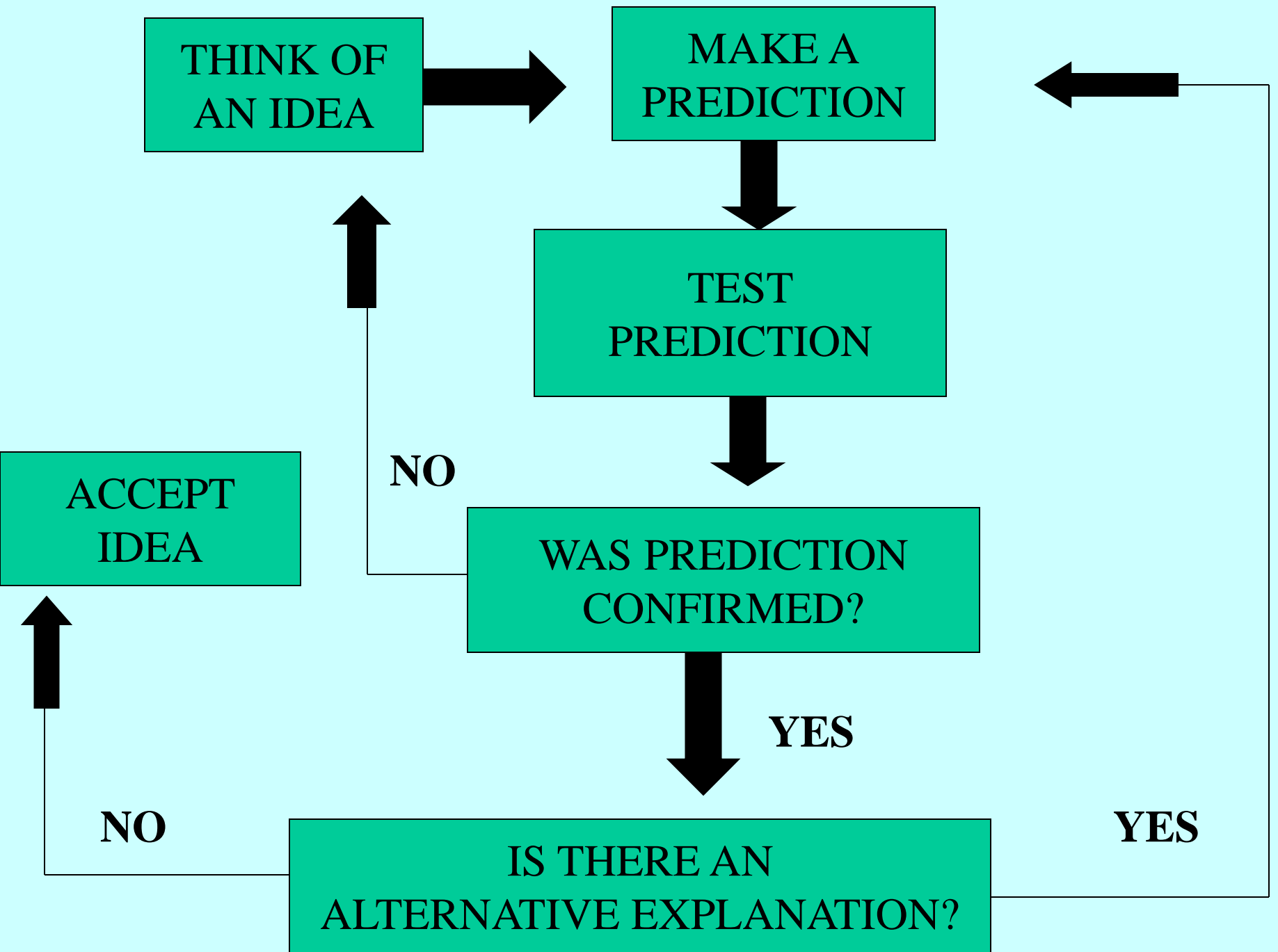
Category model: — MIXED MOTIVATION — LORENZIAN

Examples of behaviours

-escaspe
-agonistic

-dust-bathing
-sexual crouch

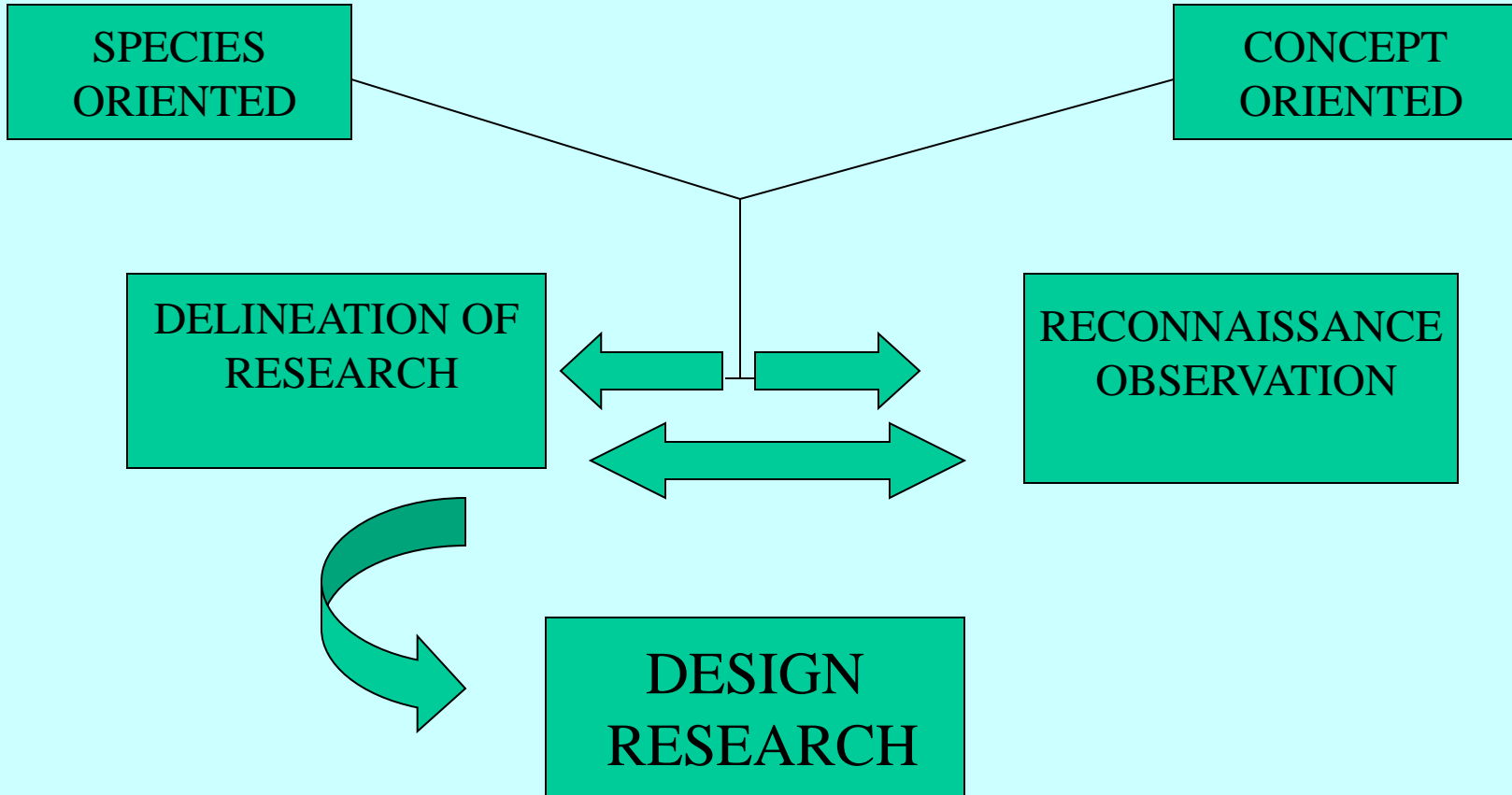
-nesting
-sleep
-pecking activity

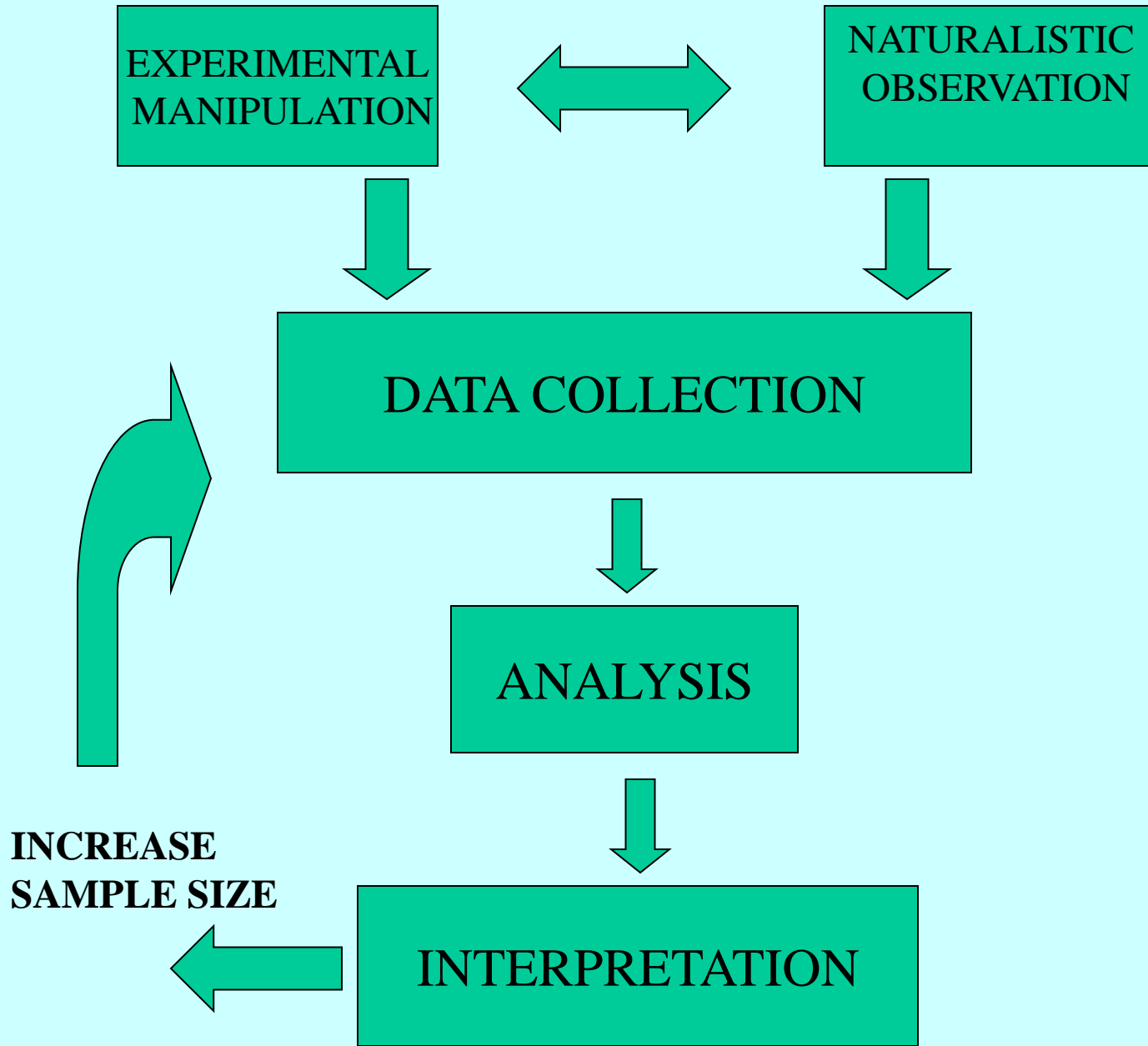
PERCEIVE A QUESTION

CHOICE OF SUBJECTS

DESIGN RESEARCH

COMMON PROBLEMS WITH RESEARCH IN APPLIED ETHOLOGY

1. NOT CLEAR WHAT QUESTION IS BEING ASKED
2. DEFINITION OF BEHAVIOUR NOT CLEAR OR PRECISE ENOUGH
3. NOT ENOUGH USE OF EXPERIMENTAL MODELS (TOO MUCH CORRELATION RESEARCH AND USE OF “REAL-LIFE” SITUATIONS”
4. PROBLEMS WITH EXPERIMENTAL DESIGN (ESPECIALLY PROBLEMS WITH CONFOUNDING, SAMPLE SIZE)

THERE ARE AN INFINITE NUMBER OF WAYS
OF DESCRIBING ANY ONE SEQUENCY OF BEHAVIOUR

THESE DIFFER IN:

1. THE DEGREE OF PRECISION
2. STATIC/DYNAMIC
3. RESOURCES REQUIRED
(EQUIPMENT, MANPOWER, TIME)

AND ARE USEFUL FOR DIFFERENT PURPOSES

WHEN CLASSIFYING AN ANIMAL'S BEHAVIOUR ACCORDING TO A LIST OF CATEGORIES:

1. BEHAVIOURAL CATEGORIES MUST BE WELL-DEFINED
2. INCLUDE ONLY CATEGORIES RELEVANT TO THE QUESTION
3. INCLUDE ONLY CATEGORIES THAT CAN BE RELIABLY IDENTIFIED
4. SAY IF CATEGORIES ARE MUTUALLY EXCLUSIVE
5. HAVE A "COULDN'T SEE" CATEGORY AND A "NOT SURE BUT DEFINITELY NOT X" CATEGORY

THE DEFINITION OF THE BEHAVIOUR SHOULD NOT JUST DESCRIBE THE TYPICAL APPEARANCE OF THE BEHAVIOUR BUT SHOULD CONSIST OF A SET OF RULES TO DECIDE:

1. WHICH INSTANCES OF BEHAVIOUR ARE TO BE INCLUDED OR EXCLUDED

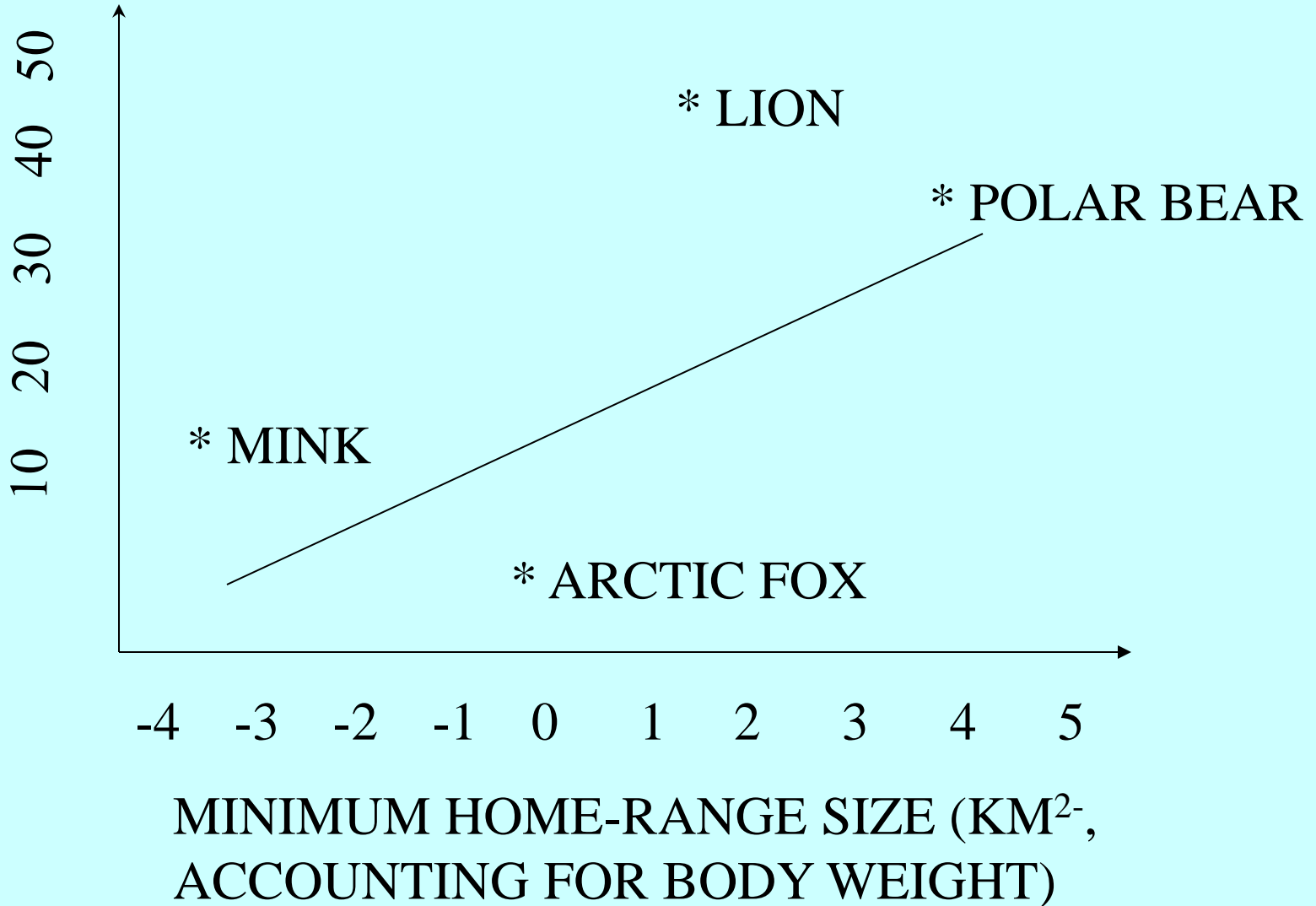
2. WHEN A BOUT OF THE BEHAVIOUR BEGINS AND ENDS - PARTICULARLY IMPORTANT FOR MEASURES OF FREQUENCY OR BOUT DEFINITION

BEHAVIOUR OF ONE ANIMAL ALWAYS AFFECT
BEHAVIOUR OF THE OTHER ANIMALS IN THE
GROUP”

NATURAL RANGING BEHAVIOUR vs WELFARE OF SPECIES IN CAPTIVITY (R. Clubb & G. Mason, 2003)

STEREOTYPY FREQUENCY
(% ORSERVATIONS)

(NOTE: both tables are based on data from 35 species)

